NÄSSJÖ KOMMUN

Kulturmiljöprogram

Del 3 Nässjö stad

Samhällsplaneringskontoret
NÄSSJÖ 2020

Inledning

Denna del av Nässjö kommuns kulturmiljöprogram redovisar bevarandevärda objekt inom Nässjö stad.

Läsanvisning

Hela kulturmiljöprogrammet
I den fullständiga versionen av Nässjö kommuns kulturmiljöprogram finns bakgrunden till kulturmiljöprogrammet, fördjupad beskrivning av kulturmiljön och redovisning av samtliga bevarandevärda objekt inom kommunen.

Karta
De olika objektens lokalisering får man fram genom kartfunktionen på kommunens hemsida. Där går det hitta alla kommunens objekt i kartform och det går även att söka på fastighetsbeteckning och adress.

Klassning

Följande klasser används i kulturmiljöprogrammet:

Klass 1, byggnadsminne (KML 3 kap) / Kyrkliga kulturminnen (KML 4 kap)
Graderingen avser byggnader som förklarats vara byggnadsminnen enligt Kulturmiljölagen (kap 3-4). Klassificeringen avser befintliga byggnadsminnen.

Klass 2, Särskilt värdefull bebyggelse (PBL 8 kap § 13)
Graderingen avser särskilt värdefull bebyggelse, sådana byggnader får inte fysiskt förvanskas vid förändring av eller i anslutning till byggnaden. Byggnaden bör skyddas genom q-bestämmelse i områdesbestämmelse eller detaljplan.

Klass 3, särskilt allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap § 17)
Byggnaden har ett visst värde i fråga om till exempel utformning. Värdebärande element i byggnaden bör hanteras på ett varsamt sätt vid förändringar av eller i anslutning till byggnaden. Bör skyddas genom varsamhetsbestämmelse i områdesbestämmelse eller detaljplan.

Klass 4, allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap § 17)
Graderingen motsvarar det generella krav på hänsyn till byggnadens kulturhistoriska värden som gäller för alla byggnader.

Klass 5, avskrivs
Byggnaden har inte kulturhistoriska värden som behöver beaktas i plan- och bygglovsprocessen. Objekt i klass 5 finns inte upptagna i kulturmiljöprogrammet.

Klassningen är framtagen av Länsstyrelsen i Jönköpings län och är baserad på Plan- och bygglagens (PBL) hänsyns- och skyddsbestämmelser samt byggnadsminnen enligt Kulturmiljölagen (KML). Klassningen skiljer sig från den klassning som använts i kommunens tidigare kulturmiljöprogram ”Värdefulla byggnader och miljöer” (2007) och därför har ny bedömning gjorts vid framtagande av detta program.

912a Resecentrum

Järnvägsgatan 9 A-H, fastighet Nässjö 13:8
Klass 2 - Särskilt värdefull bebyggelse (PBL 8 kap § 13)

Järnvägsstationen, nu Resecentrum, uppfördes 1864 och ritades av SJs förste arkitekt, Adolf Wilhelm Edelsvärd. Byggnaden var ursprungligen en reveterad träkonstruktion, som efterhand byggts ut i flera etapper - 1913-16 då bland annat persontunneln under spåren anlades, och 1937 då det stora fönstret mot banan tillkom, ritat av SJs tredje arkitekt Birger Jonsson. Järnvägsstationen omskapades till Resecentrum efter en ombyggnad 1992, då mittpartiet höjdes till tre våningar med ett klockverk på taket. Flyglarna är fortfarande i en våning, och har behållit Edelsvärds ursprunliga rundbågemotiv. Kommunikationsleden ut mot tågen sker inte längre via persontunneln, utan via en övergång där rulltrappor och hissar tar passagerarna ner till perrongerna.

Karaktärsdrag
- Byggnadens huvudsakliga volym
- Putsfasaderna, delvis med kvaderindelning
- Den övergripande fönsterindelningen med fönster med spröjsmarkering

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning
Trots att byggnaden flera gånger ombyggts och tillbyggts, är den som företeelse en av Nässjös viktigaste byggnader, och en symbol för den järnväg som starkt bidrog till stadens uppkomst.

912b Överliggningshuset

Lokstallarna 1, Fastighet Nässjö 13:5
Klass: 3 - Särskilt allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap 17 §)

Byggnaden uppfördes ursprungligen som ett överliggningshus med expeditionslokaler, och ritades av SJs arkitekt Folke Zettervall 1896. Huset är uppfört av rött tegel med dekorationer i form av profileringar. Flertalet av fönsterna är av fyrluftstyp med högt placerad tvärpost. Tredje våningen har mindre enluftsfönster, placerade i grupper om två. Byggnaden har ett sadeltak belagt med enkupiga tegelpannor. Sockeln är av huggen granit.

Karaktärsdrag
- Byggnadens volym i tre våningar
- Fasaden av rött tegel med olika dekorationer
- Fönsterindelningen med fönster av fyrluftstyp med högt placerad tvärpost
- Sadeltaket belagt med enkupiga tegelpannor
- Sockeln av huggen granit

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning
Byggnaden är en välbevarad del av en större helhet i Nässjös järnvägsområde, och därmed en viktig del i stadens historia.

912c Banvaktsstugan

Järnvägsgatan 3, fastighet Gamla staden 1:1
Klass: 3 - Särskilt allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap 17 §)

Banvaktsstugan uppfördes 1864, och är därmed en av de äldsta byggnaderna i Nässjö. Den är dessutom den mest välbevarade av SJs originalbyggnader från årtalet. Banvaktsstugan ritades utifrån en typritning av Adolf Wilhelm Edelsvärd. 2003 rustades byggnaden upp av elever från Qvarnarps byggnadsvårdskurs på ett pietetsfullt vis. Byggnaden har en stomme av timmer och en locklistpanel med ett dekorativt spetsmotiv, målat i falurött.

Karaktärsdrag
- Byggnadens sammansatta volym med utskjutande byggnadskroppar
- Fasaden av locklistpanel med röd slamfärg
- Fönsterindelningen med äldre fyrluftsfönster med högt placerad tvärpost
- Sadeltaket belagt med papp
- Byggnadens sockel av sten och betong

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning
Byggnaden är en välbevarad del av en större helhet i Nässjös järnvägsområde, och därmed en viktig del i stadens historia. Dess status som en av Nässjös äldsta byggnader gör den också till en stark symbol för staden.

912d Banmästarbostaden

Brogatan 10, fastighet Nässjö13:9
Klass: 4 - Allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap 17 §)

Banmästarbostaden uppfördes på 1930-talet vid den så kallade pinnakajen, ett namn som kommer ifrån pinnstolsfabriken som hade sin utlastning på järnväg på området. Officiellt heter området Ångsågen, efter den ångsåg som en gång fanns där museet idag ligger. Byggnadens regelstomme har en fasad av gul locklistpanel. Enligt Nässjö järnvägsmuseum, som idag använder byggnaden, ska den ha renoverats på 1950-talet. Uthuset och lagerbyggnaderna har rödmålad locklistpanel.

Karaktärsdrag
- Byggnadens sammanhållna, rektangulära volym
- Fasaden av locklistpanel i gul kulör
- Fönsterindelningen med träfönster med mittpost
- Byggnadens sadeltak belagt med takpannor
- Sockel av sten och betong

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning
Byggnaden är en välbevarad del av en större helhet i Nässjös järnvägsområde, och därmed en viktig del i stadens historia.

913 Nässjö stadsplan/gatustråk

Järnvägsstationen – Stortorget – Karlagatan – Stadsparken, fastighet Gamla staden 1:1
Klass 2: Särskilt värdefull bebyggelse (PBL 8 kap §13)

Nässjö stad är i allt väsentligt ett resultat av utläggningen av Södra stambanan och tillkomsten av en hållplats här 1864. Järnvägen drogs fram över hemmanet Runneryds ägor och en järnvägsstation, en stinsbostad och ett järnvägshotell byggdes i anslutning till stambanan samma år. En av hemmansägarna, lantmätaren Samuel Gustav Esping, ritade 1864 en plankarta över området mellan Runnerydssjön och Ingsbergssjön. Kartan visar en rutnätsplan med långa gator parallellt med järnvägen, och kortare tvärgator. Esping utgick från järnvägsstationens läge och lät en bred esplanad leda upp till ett torg och därefter lät han Källgatan (nuvarande Karlagatan) fullfölja axeln mot Ingsbergssjön. Espings förslag blev emellertid inte det officiella underlaget till stadens planering. I stället var det lantmätaren Anders Magnus Lindeblad i Jönköping som upprättade detta.

Idén till planen hämtade Esping med all säkerhet från chefsarkitekten vid Statens Järnvägar, Adolf Wilhelm Edelsvärd, och hans år 1859 publicerade artikel ”Idealstadsplan för järnvägsorter”. Denna avsåg Falköping-Ranten och förutsatte ett relativt obebyggt markområde där järnvägen delade av området i en framsida, där stationen vette mot det blivande stadsområdet med bostads- och affärshus samt parker, och en baksida, där man skulle anlägga industrier och annan miljöstörande verksamhet. Idealstadsplanen hade som tidens ”mode” föreskrev de allmänna egenskaperna för att motverka brandspridning och dålig hygien. Därutöver fick järnvägsstationen en central roll. Stationshuset utgjorde ena polen i en axel som fortsatte tvärs igenom stadens mest centrala del. Byggnaden utgjorde en monumental fond sedd från centrum. Axeln fortsatte från stationen med en trädplanterad esplanad/park, ett torg, ytterligare en esplanad och i andra delen av axeln en offentlig byggnad som till exempel en kyrka eller park. Stadens gatunät byggdes upp i ett rutnätssystem med en hierarkisk differentierad ordning där vissa gator utgjorde en överordnad struktur och kunde förses med träd. Andra gator betraktades som underordnade – sekundära. Den så kallade axeln var i denna struktur viktigast då den framhävde järnvägens betydelse. Gatumönstret i hela idealplanen var strikt rutnätsformat med en uttalad symmetri. Industrikvarter lokaliserades utmed järnvägen i dåvarande stadens

ytterområden. Bostäder och industri separerades från varandra och järnvägens betydelse blev även här accentuerad. Rutnätsplaner i allmänhet har anor från renässansen och passade väl in i det rationella ingenjörstänkande som präglade järnvägsbyggandets epok. Att lägga ut en stadsplan var närmast en lantmäteriuppgift och inte en konstnärlig eller arkitektonisk uppgift i denna tid av rationell industrialism. Reaktionen mot detta tänkande syns tydligt i de omgivande stadsdelarnas mer organiska former som skapades under 1900-talet.

Det finns fler exempel på järnvägssamhällen som tillkom ungefär samtidigt som Nässjö och med stadsplaner, som också inspirerades av Edelsvärds modell som presenterades 1859. Ett är Katrineholm med sin rutnätsplan och stadsbebyggelse på ena sidan av spårområdet och industri på den andra. Ett annat exempel är Älmhult där järnvägstrafiken öppnades 1862. Älmhult har bedömts vara ett av de tydligaste och mest välbevarade exemplen på denna järnvägsanknutna planutformning. Både Katrineholms stadskärna och Älmhult är av riksintresse för kulturmiljövården. Hässleholms stadskärna har en liknande bakgrund, men är inte av riksintresse.

Nässjö torg, stadshus och gatusträk.

Espings plan har dock fått notera ett avsteg från rutnätet i form av den nuvarande Anneforsvägen, som var Runnerydsgårdarnas förbindelseled till landsvägen mot Eksjö. När Nässjö växte, insåg befolkningen i de omgivande socknarna järnvägens betydelse och då blev Anneforsvägen en naturlig infartsväg österifrån. En hel del bebyggelse uppstod då på ömse sidor om Anneforsvägen. Att integrera en befintlig gatusträckning som tydligt bryter huvudmönstret tyder på en pragmatisk hållning hos Esping och denna kontrast förtydligar snarast Espings för övrigt strikta rutnätsplan. Espings plan godkändes aldrig officiellt, utan fungerade som ett arbetsredskap vid tomtförsäljningar och nyuppförda hus ritades in efterhand på originalet. År 1881 kom en kunglig förordning där olika stadgor för bland annat byggnation, hälsovård och ordning meddelades.

Detta gjorde Nässjö järnvägsstation med omgivningar till ett municipalsamhälle och gränserna för detta redovisades på en byggnadsplan, ritad av förste lantmätare Anders Magnus Lindeblad i Jönköping, vilken antogs av municipalstämman i maj 1882. Denna plans gränser innefattar det vi kallar ”Gamla staden”.

När Nässjö har expanderat har fler stadsplaner antagits, både för de omkringliggande områdena och för den gamla stadskärnan. Detta har skett exempelvis när Nässjö blev stad 1914 och det bestämdes att stadsområdet skulle omfatta hemmanen Runneryd, Åker, Ingsberg och Handskeryd. År 1908 hade stadsingenjör Nils Christiansen påbörjat arbetet med en reviderad stadsplan och under 1914 utfördes omfattande mätningsarbeten av Allmänna Ingenjörsbyrån i Stockholm. Den som kom att slutföra planarbetet blev stadsingenjören i Göteborg, Albert Lilienberg. År 1918 antog stadsfullmäktige Lilienbergs stadsplan och 1922 fastställdes den av Kungl. Maj:t. Den utgör än idag grunden för planarbetet inom tätorten. Även om de centrala delarna av stadsplanen är höggradigt oförändrade sedan 1860-talet har gaturummet kommit att gestaltas på olika sätt. De äldsta fotografierna visar gatubilder med grusade gator och ett för kreaturen inhägnat torg. Den omgivande bebyggelsen var låg och av trä. Torget började stensättas 1898, medan stenläggningen av gatorna intensifierades omkring 1910. Flera av stadskärnans gator har haft trädplanteringar genom åren. Bland annat Rådhusgatan skall ha erhållit träd i slutet av 1880-talet. Detta kan ses i ljuset av de omfattande stadsbränderna i Sundsvall, Umeå och Lilla Edet i juni 1888 eftersom plantering av träd i stadsmiljön tänktes förhindra gnistspridning i händelse av en brand. Trots trädplanteringen i Nässjö drabbades samhället av en omfattande brand 1892.

I äldsta tid utgjordes gatubeläggningen av grus, men detta har efter hand ersatts av mer beständiga material. En förhållandevis stor andel av gatumarken är belagt med gatsten i olika dimensioner. Detta material har även nylagts i senare tid. Användning av natursten i olika former, i stället för betongmarksten, framhåller det gamla gatunätets historia och ger intryck av kvalitet. Många av stadens byggnader som ligger invid gatukorsningarna har avfasade hörn. Detta har sin grund i en nationell byggnadsstadga som antogs 1874. Där bestämdes att hörnbyggnader skulle erhålla en 45-gradig vinkel eller en rundad avslutning.

Till stadsstrukturens immateriella kulturarv hör gatunamnen. De tidigaste gatunamnen hade sitt ursprung i lantmätaren Espings byggnadsplan. Omkring 1920 företogs en översyn av gatunamnen och denna är i allt väsentligt fortfarande gällande.

Karaktärsdrag
-Gatunätets och de allmänna platsernas utbredning inom det avgränsade området generellt
-Rutnätets centrala och breda axel mellan järnvägsstationen och Stadsparken med viktiga byggnader och platser (järnvägsstation, hotell, torg, rådhus/stadshus, kulturhus, stadspark), markbeläggning, planteringsytor, växtlighet, äldre belysningsstolpar och siktlinjen från stationen till stadsparken/Ingsbergssjön.
-Siktlinjer längs gatustråk
-Den stadsmässiga markbeläggningen och särskilt äldre material som storgatsten, smågatsten, kullersten samt större rännstensblock av natursten
-De ofta förekommande fasade hörnen på hörnbyggnader vid gatukorsningar
-Träd och särskilt de som skapar linjer, i regel utefter någon av huvudgatorna
-Skalan på den bebyggelse som ligger i liv med trottoar/gatumark. Denna omfattar i regel en höjd på ca 3–4 våningar

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning
Stadskärnans planstruktur, gatunät, viktiga byggnader och platser placerade och formade efter Edelsvärds idealstadsplan för järnvägsorter. Nässjö utgör ett tydligt exempel på utformningen av ett nyetablerat järnvägssamhälle under den tidiga järnvägsepoken.

Vy åt öst.

Vy åt öst sett från tågstationen.

914a Kvarteret Äspingen och Gropen

Rådhusgatan 43, fastighet Gropen 6
Klass: 3 - Särskilt allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap 17 §)

Ett bostadshus i två våningar med lägenheter även i vindsvåningen. Ritat 1923 av byggmästare Johan A. Karlsson i 1920-talsklassicism. Byggnaden har en slätputsad fasad med markerade hörn, en rundad portal, fyrluftsfönster med tätspröjsade bågar upptill och ett brutet sadeltak. Huset byggdes ursprungligen för bröderna Walfridsson, som hade sin fabrik inne på gården.

Karaktärsdrag
- Byggnadens volym med rundad port
- Den putsade fasaden
- Fönsterindelningen med fönster av fyrluftstyp med högt placerad tvärpost och tätspröjsade övre bågar

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning
Byggnaden är ett exempel på ett bostadshus med koppling till kvarterets övriga kombinerade industri- och bostadsarkitektur.

914b Kvarteret Äspingen och Gropen

Prästgatan 5, fastighet Gropen 11
Klass: 3 - Särskilt allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap 17 §)

AB EOS lät uppföra detta bostadshus i 2½ våning ritat av stadsingenjör Nils Christiansen 1912. Detta reveterade trähus visar upp en jugendfasad mot Eosparken, med ett burspråk krönt av en balustrad i smidesjärn framför en hög rundad frontespis. Huset har takkupor i det brutna taket av falsad plåt. Ursprungligen innehöll huset två stora femrumslägenheter och en takvåning, men detta ändrades vid en ombyggnad 1987.

Karaktärsdrag
- Byggnadens volym med frontespis
- Den putsade fasaden med listverk
- Fönsterindelningen med fönster med mittpost och högt placerad tvärpost
- Byggnadens brutna tak med beläggning av falsplåt

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning
Byggnaden är ett exempel på ett bostadshus med koppling till kvarterets övriga kombinerade industri- och bostadsarkitektur.

914c Kvarteret Äspingen och Gropen

Storgatan 46, fastighet Gropen 12
Klass: 3 - Särskilt allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap 17 §)

Denna fabriksanläggning i putsat tegel uppfördes 1908 för AB EOS efter en ritning av Jonas Karling från Jönköping. Hörnpartiet har ett karaktäristiskt utseende med två trappstegsgavelformade frontespiser. 1956 köptes fastigheten av maskinförsäljningsfirman Stenbergs. Samtidigt byggdes huset till mot norr med lokaler för utställningsändamål.

Karaktärsdrag
- Byggnadens volym med två frontespiser
- Den putsade fasaden
- Den övergripande fönsterindelningen med fönster av fyrluftstyp med högt placerad tvärpost och tätspröjsade övre bågar

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning
Anläggningen är ett exempel på ett bostadshus med koppling till kvarterets övriga kombinerade industri- och bostadsarkitektur.

914d Kvarteret Äspingen och Gropen

Storgatan 48, fastighet Gropen 10
Klass: 3 - Särskilt allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap 17 §)

År 1913 lät AB Wärme uppföra ett tvåvåningshus med vidhängande verkstadsdel i en våning. Tegelbyggnaderna byggdes efter disponentens, ingenjör Ernst Rudell, egna ritningar. Från 1921 ägdes fastigheten av Jästfabriken och i lokalerna tillverkades förpackningsmaskiner för jäst av firma Br. Svärd.

Karaktärsdrag
- Byggnadens volym med en lägre och en högre del
- Den röda tegelfasaden
- Den övergripande fönsterindelningen

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning
Anläggningen är ett exempel på en byggnad med koppling till kvarterets övriga kombinerade industri- och bostadsarkitektur.

914e Kvarteret Äspingen och Gropen

Storgatan 50, fastighet Gropen 5
Klass: 3 - Särskilt allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap 17 §)

Denna fabriksbyggnad i rött tegel uppfördes 1913 för AB Lindéns hemmaskiner efter ritningar av ingenjör Nils Christiansen. Fasaden mot gatan är symmetrisk med en trappgavelformad frontespis i mitten, flankerad av två breda frontespiser. Huset är tämligen oförändrat exteriört och är ett gott exempel på det tidiga 1900-talets industriarkitektur. AB Lindéns tillverkade stickningsmaskiner för hemmabruk. Verksamheten var framgångsrik och firman var kunglig hovleverantör till såväl det svenska som det danska kungahuset. Från 1938 till mitten av 1960-talet hade Gunnars fabriker sin postorderverksamhet i huset.

Karaktärsdrag
- Byggnadens volym
- Den röda tegelfasaden
- Fönsterindelningen och de ursprungliga, tätspröjsade fönstren av trä
- Det brutna taket med åtminstone delvis falstäckning

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning
Anläggningen är ett exempel på ett bostadshus med koppling till kvarterets övriga kombinerade industri- och bostadsarkitektur.

914f Kvarteret Äspingen och Gropen

Storgatan 53, fastighet Äspingen 2
Klass: 3 - Särskilt allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap 17 §)

Jäst- och spritfabriken var en av det tidiga Nässjös viktigaste industrier. Företaget startades av P A Sandstedt i Vallsjö utanför Sävsjö 1879, men verksamheten flyttades 10 år senare till Nässjö. År 1895 var anläggningen landets näst största jästfabrik och länets enda brännvinsbränneri. Då bestod anläggningen av träbyggnader, men efter en brand 1911 uppfördes samma år en ny fabriksbyggnad. Denna ritades av Anders Roland som var knuten till firman Krüger & Toll i Stockholm. Det är en massiv tegelbyggnad i tre våningar med ett kraftigt, fyrkantigt torn vid den södra gaveln. Fasaden sträcker sig längs järnvägen och tornet med sitt tälttak utgör ett landmärke i staden.

År 1919 uppfördes vinkelbyggnaden, likaledes i tre våningar och i tegel, samt en nu riven vaktmästarbostad. År 1933 ändrades takformen från sadeltak till säteritak och detta är nu belagt med skiffer. En intilliggande disponentbostad revs på 1980-talet. Tornet inrymde ett vattenmagasin, eftersom det gick åt vatten vid jästtillverkningen. Vattnet var också den direkta orsaken till att företaget flyttade sin verksamhet till annan ort 1959. Företagets avfallsprodukter var utomordentligt svåra att rena och utsläppen hade alltsedan begynnelsen förorsakat stora problem i de omgivande vattendragen. Fabrikskomplexet är ett välbevarat stycke industriarkitektur med tegel, glaspartier, putsade blinderingar samt skiffertak.

Karaktärsdrag
- Byggnadskropparnas volymer och särskilt det markerade tornet
- Tegelfasaderna med de putsade blinderingarna
- Den övergripande fönsterindelningen, ställvis med tätspröjsade fönster av trä
- Den lägre flygelns gjutjärnsfönster
- Taken, delvis av säterityp, belagda med skiffer

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning
Anläggningen är ett exempel på en ovanligt stor och välbevarad industrianläggning uppförd i nydanande betongteknik och med en karaktärsfull gestalning. Fabriken har varit en av de största industrierna i Nässjö och är därför av mycket hög betydelse för stadens historiska sammanhang.

915a Kvarteret Kyrkan

Prästgatan 13, fastighet Kyrkan 4
Klass: 1 - Byggnadsminne (KML 3, 4 kap)

Nässjöbornas kyrka låg tidigare i den gamla kyrkbyn en bit från samhället, vilket med tiden upplevdes vara opraktiskt. Därför startades 1893 en insamling och en kyrkobyggnadsfond bildades. Året därpå bildades sällskapet Lutherska Kyrkobyggnaden som drev frågan vidare. Efter långa diskussioner om kyrkans placering enades man 1905 om den nuvarande platsen vid ”utsiktshöjden” och 1907 fick man in ritningar från arkitektfirman Hagström & Ekman i Stockholm. Kyrkobyggnaden började uppföras 1908. Den 19 december 1909 invigdes kyrkan av biskop Herman Lindström, ungefär ett halvår försenat bland annat beroende på den rikstäckande storstrejken.

Kyrkan är byggd i baltisk tegelgotik. Vid uppförandet användes förstklassiga material; det röda teglet var från Minnesberg, yttertaket är täckt av skiffer, tornen är klädda med koppar och portarna är av ek. Vid renoveringen 1961 fick kyrkan ett nytt altare av slammat tegel med en kalkstensskiva på. De tre korfönstrena utsmyckades av konstnären Elis Lundqvist, Huskvarna, på temat *Ljuset*. Kyrkan ligger på en höjd och har ett dominerande läge i staden. Från kyrkotornet låter bland annat Tre Mariors Klocka, donerad till kyrkan av Carl Peterson.

Karaktärsdrag
- Byggnadens volym med byggnadskropparna i fria grupperingar
- Trappgavlarna, tegelfasaderna och takskiffret
- Fönstrena, målade såväl som omålade
- Interiörens valvbågar och luftiga kyrkorum

Ändring av byggnaden kan kräva tillstånd från länsstyrelsen.

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning
Kyrkan berättar om Nässjös snabba tillväxt kring sekelskiftet och om det nya Nässjös självständighet gentemot den gamla orten Nässjö som ligger norr om nuvarande centrum. Exteriören är en sen exponent för det nygotiska kyrkobyggandet. Interiört såväl som exteriört är kyrkan välbevarad.

915b Komministerboställe

Kyrkogatan 11, fastighet Kyrkan 1
Klass: 3 - Särskilt allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap 17 §)

Byggnaden uppfördes som komministerboställe 1928 efter en ritning av Gustav Ruthér. Huset byggdes om till kyrkoherdebostad 1967 då fönstren byttes och entrén ändrades. Huset är av trä, reveterat med grå spritputs, vitputsade hörnkedjor och detaljer i den breda frontespisen samt ett brutet sadeltak. Byggnaden är idag privatbostad.

Karaktärsdrag
- Byggnadskroppens volym
- Den putsade fasaden med hörnmarkeringar
- Den övergripande fönsterindelningen
- Det brutna taket med takpannor

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning
Byggnaden är ett exempel på en villa i 1920-talsklassicistisk stil, som visserligen är förändrad men som har anknytning till kyrkomiljön.

915c Nässjö församlingshem

Mariagatan 20, fastighet Kyrkan 4
Klass: 3 - Särskilt allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap 17 §)

På 1990-talet tillkom ett nytt församlingshem nordväst om kyrkan. Mariagården, som församlingshemmet heter, uppfördes under år 1996 efter ritning av Nässjöarkitekten Thomas Spjuth. Mellan kyrkan och församlingshemmet skapades en underjordisk gång. Den tillbyggda anläggningen är väl anpassad i terrängen, med två våningar mot Mariagatan och en våning mot öster. Fasaden är slätputsad i samma kulör som kyrkans röda tegel, med gula fönster och svart plåttak. Mariagården invigdes 1997 av biskop Anders Wejryd.

Karaktärsdrag
- Byggnadskropparnas volymer, särskilt mot Mariagatan och kyrkan
- Den underjordiska gången och dess gestaltning med granitblock, kopparkupor och planterade takyta
- Putsfasaden med röd kulör anpassad till kyrkans tegel
- Den övergripande fönsterindelningen
- De uppdelade takfallen belagda med falsplåt
- Det innanför ytterdörrarna liggande kyrktorget med dagerbrunn till suterrängvåningen

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning
Anläggningen är ett exempel på en välanpassad komplementbyggnad för församlingsverksamhet.

916 Norråsaskolan

Prästgatan 15, fastighet Läroverket 7
Klass 2 - Särskilt värdefull bebyggelse (PBL 8 kap § 13)

Byggnaden uppfördes som samskola 1911-12 efter ritningar av malmöfirman Ewe & Melin. Skollängan var ursprungligen betydligt kortare, men den förlängdes åt väster 1939 i samma stil efter ritningar av Carl Ericsson. Gavelmotivet kan spåras i den tegelgotik som exempelvis finns i S:t Petri kyrka i Malmö. Arkitekterna August Ewe och Carl Melin hade utsikt över denna kyrka från sin arbetsplats i Petrihus, en byggnad som de själva ritat och också försett med just en tegelgotisk gavel. Norråsaskolan har fasader i mörkrött tegel och ett brant tegeltak med sekundära takkupor. Den breda trappgavelformade frontespisen, som med sina vitputsade blinderingar höjer sig över entrén, utgör ett av stadens landmärken. Senare tillbyggnader har gjorts på baksidan. De ursprungliga ytterdörrarna i skolans huvudingång har gått förlorade, men dessa rekonstruerades omkring 2010. Framför skolbyggnaden finns en terrass omgärdad av en granitmur. Skolbyggnaden kompletterar kyrkan som karaktärsbyggnader i denna del av staden.

Nässjö samskoleförening bildades på privat initiativ 1903 och till höstterminens början ropades fyra klasser upp i provisoriska lokaler i Stora hotellets övervåning. Från 1910 kunde man avlägga realexamen vid skolan. Den 2 november 1912 invigdes Nässjö Samskola och året därpå blev den kommunal mellanskola under Kungliga Skolöverstyrelsen. År 1928 inrättades den fyraåriga samrealskolan, med två parallellklasser. Sex år senare kunde man välja handelslinje i de två högsta klasserna. År 1948 gav regeringen tillstånd till kommunalt gymnasium och våren 1951 utexaminerades de första studenterna i Nässjö. År 1955 förstatligades skolan och blev högre allmänt läroverk. År 1971 slogs gymnasiet, fackskolan och yrkesskolan samman och flyttade till den nybyggda Brinellskolan. Skolan inrymmer numera grundskolans högstadium och har bytt namn till Norråsaskolan.

Karaktärsdrag
- Byggnadens volym, dock ej mot baksidan
- Tegelfasaden med viss mönstermurning
- Fönsterindelningen, enstaka fönster är ursprungliga
- Sadeltaket med beläggningen av röda tvåkupiga pannor
- Byggnadens kraftiga sockel av grovt huggen granit
- Trapphuset med ursprunglig fast inredning
- Den öppna platsen framför skolbyggnaden och dess stenmursomgärdade terrass

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning
Skolan är en arkitektoniskt genomarbetad monumentalbyggnad, som ska ses i sammanhang med de andra kommunala byggnaderna som donationsbyggnadskommittén lät uppföra på 1910-talet. Trappgaveln, som syns från stora delar av Nässjö stad, är betydande för stadsbildens helhet.

917a Område Anneforsvägen

Köpmansgatan 17, fastighet Felsteget 4
Klass: 4 - Allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap 17 §)

Detta reveterade hyres- och affärshus i två våningar uppfördes 1908. Huset både ritades och ägdes av J Runesten. Fasaden är stram med regelbundna fönsterrader, och en kraftigt profilerad list skiljer våningsplanen åt. Takgesimsen är också profilerad, men sedan länge klädd med plåt. Flertalet fönster, utom de i byggnadens sydvästra del, är ursprungliga. Hörnet är avfasat och taket har små, halvmåneformade takkupor över hörnet och åt Kyrkogatan. Bostadsbebyggelsen i området hade denna skala och detta utseende och det är därför av största vikt att huset bevaras som en del av skalan och stadskaraktären vid Kyrkogatan.

Karaktärsdrag
- Byggnadens volym
- Den putsade fasaden med gesimser
- Fönsterindelningen med originalfönster av trä med högt placerad tvärpost
- Sadeltaket med nätta takkupor

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning
Byggnaden är ett välbevarat exempel på ett affärs- och bostadshus från 1900-talets första hälft.

917b Område Anneforsvägen

Kyrkogatan 1, fastighet Felsteget 4
Klass: 4 - Allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap 17 §)

Detta trevåningshus av tegel uppfördes 1928 i återhållsam 1920-talsklassicism. Huset ägdes av J Runesten och ritades troligen även av honom. Fasaden åt gatan har röd spritputs medan fasaden åt gården är av tegel. Fönstren är av tvåluftstyp med två spröjsar i varje båge. Portalen mot gatan har ett ovalt fönster. Upptill på fasaden finns en putsad tandsnittsfris i takfallet samt tre halvmåneformade takkupor, vilka ger klassicerande drag till byggnaden.

Karaktärsdrag
- Byggnadens volym
- Putsfasaden mot gatan med takgesims och gårdens tegelfasad
- Fönsterindelningen med originalfönster av trä, d.v.s. tvåluftsfönster med två spröjsar i varje båge
- Sadeltaket med nätta, halvmåneformade takkupor

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning
Byggnaden är ett välbevarat exempel på ett bostadshus från 1900-talets första hälft.

917c Område Anneforsvägen

Kyrkogatan 3A , fastighet Felsteget 3
Klass: 4 - Allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap 17 §)

År 1940 ritades detta funktionalistiska trevåningshus av Gustav Ruthér. Här finns treluftsfönster och moderniserade balkonger över entrén. En öppen portgång leder in mot gården. Trots sin modernisering bidrar huset till det stadsmässiga intryck som fasaderna vid denna del av Kyrkogatan förmedlar.

Karaktärsdrag
- Byggnadens volym med portgången
- Slätputsfasaden med vita fönsterinramningar
- Fönsterindelningen med stående poster
- Sadeltaket med nätta takkupor och tegelskorstenar

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning
Byggnaden är ett mindre välbevarat exempel på ett bostadshus från 1900-talets första hälft. Dess fasad är en viktig del i det helhetsintryck som denna del av Kyrkogatan ger.

917d Område Anneforsvägen

Kyrkogatan 3B, fastighet Felsteget 3
Klass: 4 - Allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap 17 §)

Ursprungligen låg på denna plats troligtvis ett trähus, som Gustav Ruthér ritade om 1941. Huset var möjligen tänkt att passa in med det intilliggande huset på Kyrkogatan 3A. Ruthér blandade friskt stilelement, med burspråk ovanför entrén och en fyrkantig funkiskupa i takfallet. 1996 brandskadades huset svårt, och året därpå ritades ett nytt av Thomas Spjuth. Detta hus har samma volym som Ruthérs hus hade, men med flera mindre takkupor.

Karaktärsdrag
- Byggnadens volym och den rödputsade fasaden med takgesims
- Den symmetriska fönsterindelningen
- Burspråket ovanför entrén
- Den rundade dörromfattningen och pardörrarna med spröjsade fönster
- Tegeltaket och takkuporna

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning
Byggnaden har en längre historia med flera ombyggnationer och förändringar. Både Ruthér såväl som Spjuth har bidragit betydelsefullt till Nässjös byggnadsbestånd i och med sina arkitektuppdrag. Huset på Kyrkogatan 3B blir därmed ovanligt i och med att det bär drag från båda arkitekterna. Byggnadens fasad är en viktig del i det helhetsintryck som denna del av Kyrkogatan ger.

917e Område Anneforsvägen

Bangårdsgatan 18, fastighet Felsteget 3
Klass: 4 - Allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap 17 §)

Detta trevåningshus med fasader i gul slätputs ritades av Carl Ericsson 1935, och är gestaltat i huvudsakligen funktionalistisk stil. Fasaderna har treluftsfönster och en något klassicerande gavel åt Kyrkogatan. Mot nordväst finns sex balkonger.

Karaktärsdrag
- Byggnadens volym och dess sex balkonger
- Byggnadens kulör och de vita fönsterinramningarna
- Slätputsfasaden med takgesims
- Fönsterindelningen med huvudsakligen treluftsfönster
- Sadeltaket

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning
Byggnaden är ett bevarat exempel på ett affärs- och bostadshus från 1900-talets första hälft.

917f Område Anneforsvägen

Anneforsvägen 7, Kyrkogatan 5A-B, fastighet Hjorten 3
Klass: 4 - Allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap 17 §)

Vid gatukorsningen ligger ett bostadshus av tegel, fyra våningar högt, med ett rundat hörn mot korsningen. Detta är ett för Nässjös dåvarande förhållanden ovanligt stort hus, med stora lägenheter som bland annat inrymde jungfrukammare och serveringsgång som är tecken på exklusivitet. Sådant förekom annars bara i de största villorna i Nässjö, eller i större städer. Arkitekten Eric Eurin från Växjö ritade huset 1939 för fastighetsägaren Axel Falk. Stora balkonger pryder rundningen mot gatan, och stora glasade partier i trapphusen är funktionalistiska drag i den annars återhållsamma tegelarkitekturen. Mindre typiskt för den allmäna tendensen för denna tid, är att huset alltid har haft en naken tegelfasad och inte blivit putsad. Genom fönster- och balkongbyten har byggnaden erhållit en något förändrad karaktär.

Karaktärsdrag
- Byggnadens volym och rundade hörn
- Tegelfasaden i mörkt tegel med bruna fönster och balkonger
- Hörnbalkongerna mot gatukorsningen
- Fönsterindelningen
- Sadeltaket med takpannor

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning
Byggnaden är ett bevarat exempel på ett affärs- och bostadshus från 1900-talets första hälft.

917g Område Anneforsvägen

Anneforsvägen 9A-C, Kyrkogatan 8, fastighet Råbocken 5
Klass: 4 - Allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap 17 §)

Detta bostadshus uppfördes 1930 i tre våningar med affärslokaler i en markerad suterrängvåning. Här lät arkitekten Gustav Ruthér 1920-talsklassicismen övergå i en begynnande funktionalism. Fasaderna har regelbundna fönsterband med tvåluftsfönster utan spröjsar, vilket var en nyhet på den tiden. Fönstren är ursprungliga och utåtgående i de övriga våningarna, men inåtgående i den nedre. Bakgården är inte lika avskalad utan har flera balkonger. Fasaden är slätputsad och byggnaden har ett flackt, rödfärgat plåttak med fyrkantiga takkupor.

Karaktärsdrag
- Byggnadens volym med balkonger mot gården
- Slätputsfasaden i ljusgul kulör och gröna fönster
- Fönsterindelningen med originalfönster av trä med endast mittposter
- Sadeltaket belagt med plåt samt med nätta takkupor

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning
Byggnaden är ett bevarat exempel på ett affärs- och bostadshus från 1900-talets första hälft.

917h Område Anneforsvägen

Bangårdsgatan 19, fastighet Älgen 7
Klass: 4 - Allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap 17 §)

Stadsingenjör Nils Christiansen ritade detta bostadhus i två våningar med inredd takvåning. Byggnaden uppfördes 1911 och är ett reveterat trähus som är böjt på mitten. Huset hade ursprungligen ingång vänd mot staden, med en trappa upp till en veranda. Husets speciella form och läge gör det till ett landmärke i staden. Huset har dock undergått en hel del förändringar och har tidvis varit bland annat kafé och affärslokal. Numera är entrén flyttad till gårdssidan. Vid en renovering 1994 tilläggsisolerades långfasaderna så att kvadermarkeringarna försvann, men de finns kvar på gavlarna. Trots alla förändringar är huset viktigt i miljön kring Anneforsvägen.

Karaktärsdrag
- Byggnadens volym och böjda form
- Putsfasaden med kvadermarkeringen
- Fönsterindelningen
- Det brutna sadeltaket med falsplåt

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning
Byggnaden är ett exempel på ett affärs- och bostadshus från 1900-talets första hälft. Dess ovanliga form bidrar till dess betydelsefullhet.

917i Område Anneforsvägen

Bangårdsgatan 21, fastighet Älgen 7
Klass: 4 - Allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap 17 §)

Detta bostadshus och bryggeri uppfördes i tre våningar efter ritningar av stadsingenjör Carl Ericsson 1921. Västra delen var ursprungligen bryggeri med en försäljningslokal i gatuplanet. Husets östra del, krönt av en gavelfronton, innehöll bostäder. Idag finns bostäder i hela huset.

Karaktärsdrag
- Byggnadens volym med frontonen
- Slätputsfasaden
- Fönsterindelningen, delvis med ursprungliga träfönster
- Sadeltaket med takpannor

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning
Byggnaden är ett exempel på ett affärs- och bostadshus från 1900-talets första hälft.

917j Område Anneforsvägen

Kyrkogatan 2A,C, 4, Köpmansgatan 19, 21, Bangårdsgatan 20, fastighet Vipan 1
Klass: 4 - Allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap 17 §)

AB Herrkonfektion grundades 1909 av bröderna Ljungqvist och man lät uppföra en fabriksbyggnad samma år efter ritning av stadsingenjören Nils Christiansen. Vaktmästeribyggnaden tillkom några år senare, ritad av samma arkitekt. År 1923 tillbyggdes fabriken utmed Kyrkogatan, en tillbyggnad som ritades av byggmästaren John A. Karlsson. En ytterligare utbyggnad utmed Kyrkogatan gjordes 1936, signerad Gustav Ruthér. De tre byggnadskropparna ansluter väl till varandra, takhöjder har anpassats och nya entréer upptogs efter hand.

Den sista utbyggnaden planerades så att den kom att sluta åt kvarteret mot Anneforsvägen. Man anlitade arkitekt Berger vid Industribyrån i Stockholm, och huset med den svängda entrén med sitt glasade trapphus över tre våningar stod färdigt 1950. År 1967 var krisen inom TEKO-industrin ett faktum och tillverkningen av herrkonfektion flyttades till nybyggda lokaler vid Sörängsvägen. Nässjö kommun köpte fastigheten och undan för undan flyttade kommunala förvaltningar in i kvarteret Vipan. Under 1970-talet och en bit in på 1980-talet fanns Höglandsverken i två våningsplan med så kallade skyddade verkstäder. Idag innehåller huset till största delen kommunal förvaltning.

Karaktärsdrag
- Byggnadskropparnas olika volymer
- Trapphuset, med äldre fast inredning, och den vertikala fönsteröppningen mot väster
- Tegelfasaderna
- Fönsterindelningen, numera vanligtvis med blinderingar
- Det typiska sågtaket, numera över Café Vipan

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning
Byggnaden är ett uttryck för en betydelsefull industri i staden och byggnaden omfattar, trots förändringar, flera arkitektoniska kvaliteter.

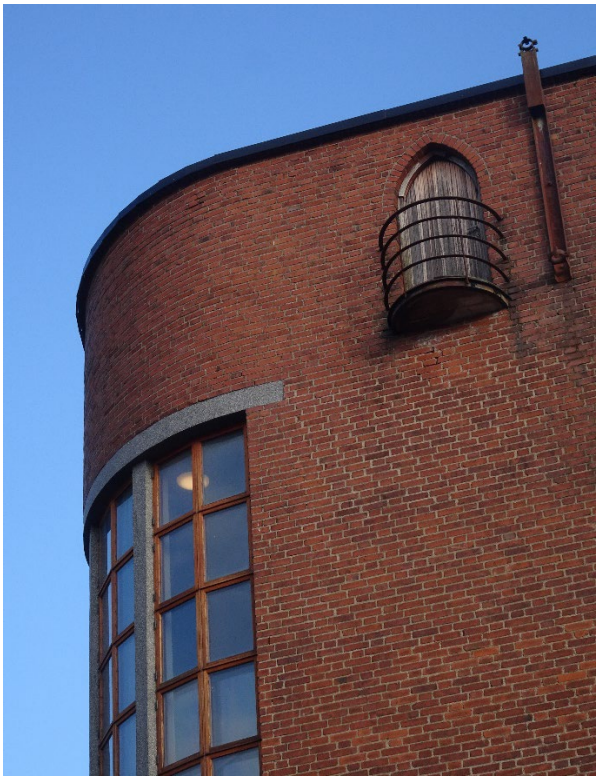

918a Område Höjden-Ringen

Dalagatan 13, fastighet Ringen 3
Klass: 4 - Allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap 17 §)

Denna enfamiljsvilla i 1½ våning ritades av arkitekt Johan Lagerström 1921. Byggherre var bankdirektör Karl Swendsén. Den reveterade fasaden saknar dekorationer, men de tätspröjsade fönstren är försedda med fönsterluckor. Det branta taket har avvalmade gavelspetsar och två, för Lagerström karakteristiska takkupor. Nedanför skorstenen finns en liten lunettkupa. Sockeln är klädd med rundad fältsten. Entrén ligger vid den västra gaveln och vid den östra tillkom 1937 en utbyggnad i funkisstil signerad Johan Lund från Västervik. Utbyggnaden är i en våning och har en helt annan fönstersättning än huset i övrigt. Ovanpå är ordnat en uteplats med ett enkelt smidesräcke. Runt tomten går en mur av rundad fältsten, liksom sockeln, med ett spjälstaket av trä.

Karaktärsdrag
- Byggnadens volym
- Putsfasaden utan dekorationer samt blindering
- Fönsterindelningen med träfönster med tät spröjsning
- Det ursprungliga sadeltaket med röda enkupiga tegelpannor
- Sockeln, muren och staketet med rundad fältsten

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning
Villan är ett välbevarat exempel på en villa inom ett område med flera påkostade villabyggnader från 1910- och 1920-talen.

918b Område Höjden-Ringen

Gränsgatan 33, fastighet Höjden 2
Klass: 4 - Allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap 17 §)

Detta är områdets äldsta hus. Den världsberömde metallurgen Johan August Brinell lät uppföra byggnaden 1911. Huset har en herrgårdsliknande karaktär med frontespiser i det brutna taket, klassicerande portik och en flygelliknande utbyggnad vid södra gaveln. Huset byggdes om 1962 i samband med att Odd Fellow övertog fastigheten, men det har i huvudsak behållit sitt ursprungliga utseende. Runt delar av tomten löper en mur av fältsten med slätputsade blinderingar.

Karaktärsdrag
- Byggnadens volym
- Fasaderna av oljefärgsmålad locklistpanel
- Fönsterindelningen med träfönster av olika slag
- Det brutna taket med röda takpannor
- Muren runt delar av fastigheten

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning
Villan är ett välbevarat exempel på en villa inom ett område med flera påkostade villabyggnader från 1910- och 1920-talen, men har även en stark personkoppling till Johan August Brinell.

918c Område Höjden-Ringen

Norråsagatan 19, fastighet Höjden 6
Klass: 4 - Allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap 17 §)

Denna villa ritades av Gustav Ruthér 1921. Byggnaden hade ursprungligen seperata bostäder i alla tre våningarna. Huset visar tydliga drag av 20-talsklassicism och har en veranda med fyra kolonner som bär upp ett utskjutande burspråk. Flertalet fönster har högt placerad tvärpost med tät spröjsning upptill. Burspråkets fönster har en mer utvecklad spröjsning. Från det lätt utsvängda mansardtaket skjuter en mindre frontespis med voluter, omgiven av två rundade takkupor. Den reveterade fasaden har ljus puts med vita slätputsade hörnkedjor.

Karaktärsdrag
- Byggnadens volym
- Fasaden av slätputs med hörnkedjor
- Fönsterindelningen med ursprungliga träfönster av olika slag och dekorativa spröjsar
- Det helvalmade, brutna taket med röda takpannor

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning
Villan är ett välbevarat exempel på en villa inom ett område med flera påkostade villabyggnader från 1910- och 1920-talen.

918d Område Höjden-Ringen

Kyrkogatan 18, fastighet Höjden 5
Klass: 4 - Allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap 17 §)

Villaarkitekten Hugo Göransson ritade denna villa 1923. I varje våning inrymdes en bostad. Mitt på fasaden mot staden finns en veranda och en balkong av trä. Byggnadens mittparti kröns av en stor takkupa i det helvalmade taket. Huset är reveterat i ljus puts med vita slätputsade hörn. Byggnadens fönster är av fyrluftstyp med högt placerad tvärpost, frånsett fönstren på sydostfasadens mittparti, vilka är tätspröjsade. Entrén är ordnad i ett trapphus på den östra gaveln.

Karaktärsdrag
- Byggnadens volym
- Fasaden av slätputs
- Fönsterindelningen med träfönster av olika slag
- Det helvalmade taket med röda takpannor

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning
Villan är ett välbevarat exempel på en villa inom ett område med flera påkostade villabyggnader från 1910- och 1920-talen.

919 Gäres villa

Kyrkogatan 15, fastighet Venus 2
Klass: 4 - Allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap 17 §)

Denna villa i två våningar uppfördes 1923. Byggnaden har en nationalromantisk prägel, fasad med spritputs och huvudsakligen tätspröjsade fönster. Huvudingången har en portal och en ursprunglig ytterdörr. På södra gaveln finns en mindre fronton över en rundad balkong. Byggnaden har säteritak med fönster i takfallens vertikala parti. Takbeklädnaden består av enkupigt tegel.

Karaktärsdrag
- Byggnadens volym med ursprungliga utskjutande byggnadsdelar
- Fasaden med spritputs och sparsam dekor
- Fönsterindelningen med ursprungliga träfönster med tät spröjsning
- Ytterdörr i original med rutindelning
- Säteritaket belagt med rött enkupigt tegel

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning
Byggnaden är ett exempel på en välbevarad villa med påkostad gestaltning.

920a Storgårdskvarteret Pan

Adress: Storgatan 58 A-B, Rådhusgatan 51 A-D. Fastighet: Pan 3
Klass: 3 - Särskilt allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap 17 §)

Det var i kvarteret Pan som Nässjös första större bostadskomplex uppfördes. Dessutom skedde detta på kommunalt initiativ. Första världskrigets orostider innebar bland annat att priserna på byggnadsmaterial ökade kraftigt och att räntorna höjdes. Detta innebar att bostadsbyggandet minskade samtidigt som inflyttningen till landets städer var stor. Resultatet av detta var en betydande bostadsbrist. För att hantera detta valde man från politiskt håll att stödja byggandet av egnahem och att ta initiativ till uppförande av kommunala bostadshus. Kommunala ledare i Nässjö med Albert Fritz och Ernst Ljungqvist i spetsen bildade AB Bostäder 1917. Nässjö stad köpte en större aktiepost och såväl förmedlade som gav lån till företaget. För gestaltningen av ett nytt stort bostadskomplex i kvarteret Pans sydöstra del anlitade man arkitekterna Ewe & Melin från Malmö. Otto Ryd byggde redan 1916 två hyreshus åt norr i samma kvarter och storgårdskvarteret slöts 1943 då AB Bostäder byggde utmed Storgatan. Storgårdskvarter var egentligen en storstadsföreteelse, där barnen kunde hållas relativt skyddade på gården innanför husen, som ofta låg vid de alltmer trafikbelastade gatorna. Staden övertog 1943 aktiemajoriteten i AB Bostäder och under åren 1968–71 inordnades det under det kommunala fastighetsbolaget AB Linden. Detta bostadshus i tre våningar uppfördes med start 1917, efter ritningar av malmöarkitekterna Ewe & Melin. Byggnaden inrymde främst lägenheter om två rum och kök, men mitt på fasaden mot söder fanns även butikslokaler. Huset har en återhållsam klassicistisk karaktär med spritputsade bottenvåningar och slätputs högre upp. Fönstren var ursprungligen av fyrluftstyp med spröjsade fönsterbågar nedtill. Bottenvåningarna hade inåtgående fönster för att inte skjuta ut på trottoarerna, men annars var fönstrena utåtgående. Byggnadskropparna har sadeltak och ett par takfall bryts av frontespiser. Husen moderniserades invändigt 1978 och 1990. Genom en ovarsam renovering 2017 byttes originalfönster i trä ut till metallfönster. Byggnadsnämnden krävde inte återställande men att några träfönster på södra fasaden närmast Rådhusgatan skulle bevaras för framtiden. På grund av fönsterbytet sjönk objektet från klass 2 till klass 3.

Karaktärsdrag
- Byggnadskropparnas volym med frontespiser
- Fasaden med spritputs respektive slätputs i färgglada kulörer
- Fönsterindelningen
- Gårdsfasadernas enstaka vädringsbalkonger med smidesräcken
- Socklarnas grovmönstrade putsytor
- Sadeltak belagda med tvåkupiga tegelpannor
- Trapphusens fasta snickerier

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning
Byggnadskomplexet är ett exempel på ett mycket tidigt kommunalt intiativ för att lösa första världskrigets bostadskris. Det är gestaltat med hög kvalitet av arkitekter med anknytning till donationsbyggnadskommittén.

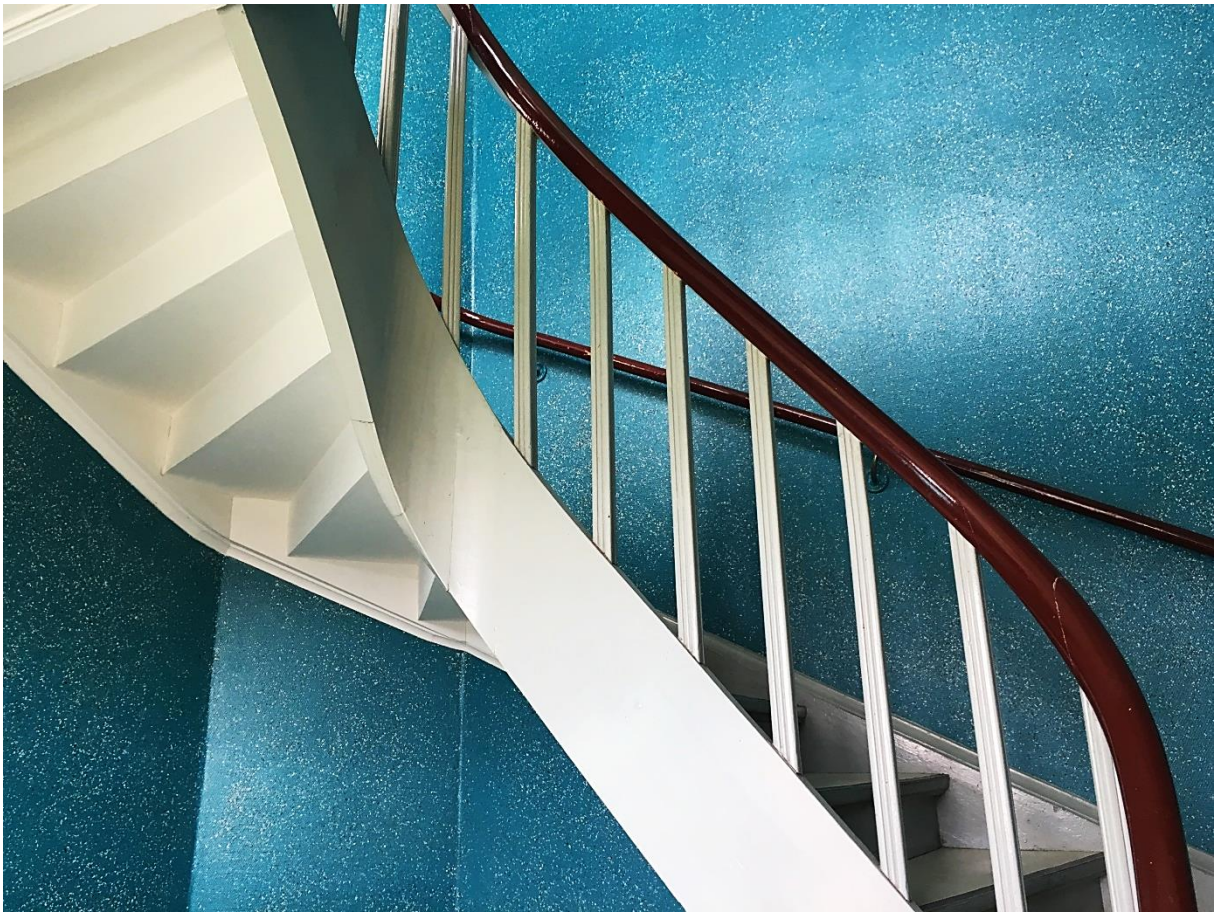

De flesta av byggnadens fönster är idag inte de ursprungliga, träfönstren har bytts ut mot metall. För att få en känsla för hur den en gång sett ut, finns dock ett par originalfönster kvar på södra fasaden. Lägg märke till varje våningsplans unika utformning.

920b Storgårdskvarteret Pan

Storgatan 58 C-E, fastighet Pan 3
Klass: 4 - Allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap 17 §)

Det var i kvarteret Pan som Nässjös första större bostadskomplex uppfördes. Dessutom skedde detta på kommunalt initiativ. Första världskrigets orostider innebar bland annat att priserna på byggnadsmaterial ökade kraftigt och att räntorna höjdes. Detta innebar att bostadsbyggandet minskade samtidigt som inflyttningen till landets städer var stor. Resultatet av detta var en betydande bostadsbrist. För att hantera detta valde man från politiskt håll att stödja byggandet av egnahem och att ta initiativ till uppförande av kommunala bostadshus.

Kommunala ledare i Nässjö med Albert Fritz och Ernst Ljungqvist i spetsen bildade AB Bostäder 1917. Nässjö stad köpte en större aktiepost och såväl förmedlade som gav lån till företaget. För gestaltningen av ett nytt stort bostadskomplex i kvarteret Pans sydöstra del anlitade man arkitekterna Ewe & Melin från Malmö. Otto Ryd byggde redan 1916 två hyreshus åt norr i samma kvarter och storgårdskvarteret slöts 1943 då AB Bostäder byggde utmed Storgatan. Storgårdskvarter var egentligen en storstadsföreteelse, där barnen kunde hållas relativt skyddade på gården innanför husen, som ofta låg vid de alltmer trafikbelastade gatorna. Staden övertog 1943 aktiemajoriteten i AB Bostäder och under åren 1968–71 inordnades det under det kommunala fastighetsbolaget AB Linden.

År 1943 uppfördes detta hyreshus för AB Bostäder efter ritning av Sture Holmer. Byggnaden är uppförd i modernistisk stil och inrymmer tvårumslägenheter. Huset ligger närmare gatan än grannhuset från 1917, så arkitekten utrustade det äldre huset med balkonger mot söder, på det nyares gavel. De ursprungliga balkongerna har förändrats i närtid.

Karaktärsdrag
- Byggnadens huvudsakliga volym
- Fasaden med puts utan dekor
- Fönsterindelningen med två- respektive treluftsfönster
- Sadeltaket

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning
Byggnaden är ett delvis förändrat exempel på ett funktionalistiskt bostadshus i sammanhang med andra kommunala bostadshus.

921 Gamla BB

Mariagatan 45, fastighet Sänket 9
Klass: 4 - Allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap 17 §)

Barnmorskan Anna Hassel lät 1926 uppföra ett förlossnings- och sjukhem, Nässjös första BB. Redan 1933 upphörde verksamheten och vanliga lägenheter inreddes. Huset är i två våningar med inredd vind, trästomme med reveterad fasad och plåtklätt tak med två halvmåneformade takkupor. Huset, som ritades av stadsingenjör Carl Ericsson, har en artikulerad portik med fristående kolonner av trä. Redan ursprungligen fanns det balkonger på gavlarna.

Karaktärsdrag
- Byggnadens volym med betonad entréportik
- Fasaden med spritputs i hög grad utan dekor
- Fönsterindelningen med ursprungliga fyrluftsfönster med högt placerad tvärpost
- Sadeltaket belagt med takpannor
- Den låga, slätputsade sockeln

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning
Byggnaden är ett välbevarat exempel på en tidig privat sjukvårdsbyggnad.

922 Carl Petersons villa

Prästgatan 9, fastighet Sänket 1
Klass: 2 - Särskilt värdefull bebyggelse (PBL 8 kap 13 §)

Byggnaden uppfördes som bostadshus 1908-09 för källarmästare Carl Peterson, efter ritningar av Jönköpings stadsarkitekt August Atterström. Arkitekturen ansluter till något som skulle kunna beskrivas som nationalromantisk herrgårdsstil. Carl Peterson fick inte njuta av sin nya bostad mer än ett drygt halvår, eftersom han dog i februari 1910. Hans ”livsledsagarinna”, fröken Maria Malmberg, bodde i huset till sin död 1917, mantalsskriven som ”kapitalist”. Hon donerade huset för att användas som prästboställe. Nässjös första kyrkoherde Håkan Sjögren bodde här under hela sin ämbetsperiod 1919-1950. 1950-1953 beboddes huset av kyrkoherde Carl Lindahl. Sedan övertog Nässjö stad huset och komministerbostaden bakom kyrkan inrättades istället som ny prästgård. Mellan 1953 och 1961 fungerade huset som stadsbibliotek. När biblioteket flyttade till Folkets hus inrättades byggnadskontor i byggnaden fram till 1968. Sedan stod huset tomt några år tills kulturnämnden 1971 ville disponera huset till stadsmuseum och utställningslokal. Huset rustades upp och kunde invigas som Nässjö kulturhus i december 1976. Byggnaden användes främst som utställningslokal med en fast samling av skultptören Axel Wallenbergs konst, vilken hade anknytning till Nässjö. Idag är den privatägd.

Fasaden har gul locklistpanel, treluftsfönster med småspröjsade överdelar och burspråk. Byggnaden är försedd med ett säteritak med flera rundade takkupor och lanterninfönster, som ursprungligen gav överljus i övervåningens galleri. Till inredningen hör boaserade väggar, dubbeldörrar, mönstrade parkettgolv och en storslagen öppen spis med marmoromfattning och gjutjärnsinsats.

Karaktärsdrag

- Byggnadens sammansatta volym med burspråk, entréportik, trapphus och takkupor
- Fasaden med träpanel och riklig ornamentik
- Fönsterindelningen med ursprungliga fönster, flertalet med högt placerad tvärpost och tätspröjsade bågar överst
- Huvudentrén med spegeldörrar
- Säteritaket med takpannor
- Byggnadens sockel, huvudsakligen av huggen granit
- Den fasta inredningen med boaserade väggar, dubbeldörrar, mönstrade parkettgolv och en stor öppen spis med marmoromfattning och gjutjärnsinsats
- Trädgårdens struktur med grusgångar både i huvudaxeln och kring byggnaden och gräsytor med fritt placerade träd och buskar samt halvrundel framför entrétrappan

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning

Byggnaden är en god representant för det tidiga 1900-talets borgerliga villaarkitektur i national-romantisk stil. Den har dessutom ett särskilt värde i och med dess anknytning till stadens välkända invånare Carl Peterson och Maria Malmberg.

923 Missionskyrkan

Mariagatan 33, fastighet Missionären 6
Klass: 3 - Särskilt allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap 17 §)

På denna plats låg en tidigare missionskyrka, som revs 1980 i samband med att den nuvarande uppfördes och stod klar året därpå. Den nya missionskyrkan gestaltades av Bernt Hammarström arkitektkontor i Nässjö. Anläggningen består av en högdel, som inrymmer den stora salen, samt omkringliggande lägre delar där församlingsverksamheten bedrivs. Huvudingången har ett skärmtak och texten *Missionskyrkan*, samt ett sedvanligt innanför liggande kyrkotorg. Fasaderna är klädda med rött tegel och gråa blinderingar. Högdelen har ett sadeltak medan de lägre delarna har flacka tak. Taksiluetten blir kantig genom fortsättningarna av fönstrens försänking i fasadlivet. Den stora salen har ett stengolv, tegelväggar och höga, smala fönsteröppningar.

Karaktärsdrag
- Byggnadens varierande och kontrasterande volymer
- Den röda tegelfasaden
- Fönsterindelningen
- Stora salen med dess fasta inredning

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning
Anläggningen är ett exempel på en modern, multifunktionell, friliggande byggnad åt en frikyrkoförsamling.

924 Före detta metodistkyrkan

Köpmansgatan 11, fastighet Ripan 1-2
Klass: 3 - Särskilt allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap 17 §)

Metodisterna påbörjade sin verksamhet i Nässjö mot slutet av 1870-talet. Denna metodistkyrka uppfördes 1893 av byggmästare August Johansson, Nässjö, som även ritade byggnaden. Inredningen, till exempel predikstolen, gjordes av byggmästare J G Johnsson. Kyrkan har ett fyrkantigt torn med rosettfönster och portal, gotiska fönster på långsidorna, fasader av slätputs samt plåttak. Metodistkyrkan byggdes till 1910, med en del för pastorsbostad och för ungdomsverksamhet. Vid detta tillfälle reveterades även kyrkan. 2003 såldes kyrkobyggnaden till privat verksamhet.

Karaktärsdrag
- Anläggningens volym
- Anläggningens fasader av puts
- Fönsterindelningen med höga, spröjsade träfönster i bottenvåningen och rosettfönster i tornet
- Kyrkodelens sadeltak samt tornspiran, båda med falsplåttak
- Stora salen med dess fasta inredning

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning
Före detta metodistkyrkan är ett exempel på en äldre frikyrkoförsamlings byggnad med en för samfundet tydlig likhet med traditionella kyrkobyggnader.

925b Swendsénska byggnadskomplexet

Rådhusgatan 40, fastighet Backen 4
Klass: 2 - Särskilt värdefull bebyggelse (PBL 8 kap 13 §)

Byggnaden uppfördes som affärs- och bostadshus. Planerna ritades av ingenjören Nils Christiansen och fasaden av arkitekten Johan Lagerström. Huset uppfördes 1916-1917 i mörkrött tegel till fyra våningars höjd, med affärslokaler i gatuplan. Handlaren J N Swendsén hade här sin manufakturaffär, där han sålde damkonfektion, mattor och gardiner. Fasaden är symmetriskt ordnad med ett smalt spetsigt burspråk med en liten kopparhuv krönt av en trekantig fronton. Skyltfönstren var redan från början väl tilltagna och vid gavlarna är de kraftiga, indragna balkongerna med murade frontoner ordnade. Huset hade från början stora lägenheter med WC, badrum och centralvärme. Senare har lägenheterna gjorts om till mindre enheter.

Karaktärsdrag

- Byggnadens volym med indragna balkonger och burspråk både mot gatan och bakgården
- Fasaderna i brunt tegel
- Fönsterindelningen med träfönster med högt placerad tvärpost och spröjsad överbåge
- Originalfönster invid gårdssidans balkonger
- Ytterdörrar i original mot gatan samt mittingångens tak av mönstrad koppar

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning
Byggnaden är ett exempel på ett omsorgsfullt och fantasifullt gestaltat affärs- och bostadshus med anknytning till en framgångsrik handlare i det gamla Nässjö. Byggnaden ska ses i sammanhang med gårdsbyggnaden.

925c Swendsénska byggnadskomplexet

Anneforsvägen 1, fastighet Backen 4, bakgården
Klass: 2 - Särskilt värdefull bebyggelse (PBL 8 kap 13 §)

Gårdsbyggnaderna uppfördes ursprungligen 1909 och 1916, och var tidigare tapetserarverkstad, stall, förråd med mera. Den framgångsrike J N Swendsén behövde på 1910-talet ett stall, detta fanns på gården och rymde 24 hästar. Swendsén hade sömmeri och tapetserarverkstad ute i gårdsbyggnaderna där även provrum var ordnade. Ända in på 1950-talet tog bönderna häst och kärra in till stan och stallade upp dessa inne på den kullerstensbelagda gården.

Karaktärsdrag
- Byggnadens övergripande volym
- Fasaden med fasspontpanel
- Den övergripande fönsterindelningen, delvis med originalfönster av trä och med högt placerad tvärpost och tät spröjsning

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning
Gårdsbebyggelsen är tillsammans med gatuhuset ett exempel på en kommersiell anläggning med gatuhus och gårdshus.

926 Carlsundska huset

Rådhusgatan 33, fastighet Lejonet 10
Klass: 3 - Särskilt allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap 17 §)

Detta affärs- och bostadshus uppfördes 1915 efter ritningar av arkitektfirman Ewe & Melin, Malmö, för fabrikör John Carlsund. Byggnaden har en jugendfasad med indelningar, burspråk, ankarjärn och fönster med delvis tät spröjsning. De övre våningarnas fönster är ursprungliga. I portgången finns entrédörrar i jugend som är ursprungliga. På ömse sidor om porten låg kontor och lager för den Carlsundska gossklädesfabriken, som var belägen i det stora tvåvåningshuset inne på gården. De fyra lägenheterna, två femmor och två fyror, var påkostade och redan från början utrustade med WC och badrum. Byggnaden var redan från början utrustad med centralvärme.

Karaktärsdrag
- Gatuhusets och gårdsbyggnadens volymer
- Fasaden av puts med indelning, granitsockel, markerade slutstenar, burspråk och ankarjärn
- Gatuhusets fönsterindelning med högt placerade tvärposter och spröjsade övre bågar
- Portgångens originaldörrar i jugend
- Gårdshusets fasad av puts och huvudsakliga fönsterindelning

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning
Anläggningen är ett exempel på ett omsorgsfullt gestaltat affärs- och bostadshus som ritats av arkitekter som medverkade i flera kommunala byggnadsprojekt.

927a Område Posten

Postgatan 1, fastighet Posten 1
Klass: 3 - Särskilt allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap 17 §)

Före detta posthuset ritades 1956 av stockholmsarkitekten Lars-Erik Lallerstedt, som i egenskap av Postverkets chefsarkitekt kom att gestalta en lång rad postkontor i landet. Byggnaden, med fasad av tegel indelad i rektangulära fält, har fyra våningar. Entrévåningen, där postlokalen tidigare fanns, är klädd med vitaktig marmor. Byggnadens gatufasader har jämnt fördelade fönsterrader samt franska balkonger med smidesräcken. På samma plats har flera tidigare posthus legat. Idag finns ingen postverksamhet kvar i byggnaden.

Karaktärsdrag
- Byggnadens volym mot gatorna
- Gatufasadernas fältindelade fasad av rött tegel respektive vitkalkig marmor
- Fönstersättningen mot gatorna samt de icke utskjutande franska balkongerna

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning
Byggnaden är ett exempel på en monumentalbygnad inom 1950-talets traditionalism inom arkitekturen samt med anknytning till staden som kommunikationsknut.

927b Område Posten

Järnvägsgatan 32, fastighet Posten 2
Klass: 4 - Allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap 17 §)

Denna före detta hotellbyggnad med ordenssal uppfördes 1928 för Ernst Persson i Forserum. Ritningarna gjordes av Carl Ericsson. Byggnaden omfattar fyra våningar och har en fasad av rödbrunt tegel. Den originella ordenssalen i takvåningen (templet Orion) har använts av flera olika ordenssällskap och är speciellt utformad i grekisk tempelstil. Lokalen har ett välvt tak med stjärndekor mot ljusblå himmel. Huset har ett markerat entréparti med stora fönster i jugendstil och pilastrar i kolossalordning. Längs takfoten löper en bred fris i mönstermurning som föreställer hjul. Fönstren i våningsplanen är förändrade, men i övrigt är gatufasaden höggradigt intakt.

Karaktärsdrag
- Byggnadens volym mot gatan
- Fasaden med brunt tegel, delvis med mönstermurning, mot gatan
- Den rytmiska fönsterindelningen
- Bottenvåningens välvda träfönster med spröjsar i solfjädersform

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning

Byggnaden är ett exempel på en järnvägsanknuten hotellbyggnad med särpräglad arkitektur.

928 Kvarteret Linden

Esplanaden 1, 3, 5, 7, 9, Storgatan 33, 35, Postgatan 2, 4, Järnvägsgatan 28,
fastighet Linden 1
Klass: 3 - Särskilt allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap 17 §)

Detta affärs- och bostadshus i tre och fyra våningar uppfördes efter ritningar daterade 1961 av stockholmsarkitekterna Tore Forsman och Ulf Snellman, som ungefär samtidigt ritade Hotell Högland. Arkitekturen ansluter till 1950-talets traditionalism med rött tegel och vissa partier med puts med fält med avfärgning i jordfärger: grönt, blått, gult och så vidare. Balkongfronterna består av plåtar i olika kulörer. Byggnadskropparna är väl anpassade till omgivande gator, med en terrassering utefter Esplanaden. Byggnaden ger tillsammans med Esplanaden och Hotell Högland ett första intryck av Nässjö när man kommer till staden via Resecentrum.

Karaktärsdrag
- Byggnadens volym med skärmtak över Storgatans trottoar
- Fasaderna i rött tegel med putsade fält avfärgade i olika jordfärger
- Fönsterindelningen med enluftsfönster
- Bottenvåningens kakelbeklädnad

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning
Byggnaden är ett exempel på ett omsorgsfullt gestaltat affärs- och bostadshus i ett iögonfallande läge i järnvägsstationens närhet.

929 Gudénska huset

Postgatan 12, fastighet Örnen 2
Klass: 4 - Allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap 17 §)

Detta bostadshus i fyra våningar ligger på ett centralt läge invid stadshuset. Huset är ritat 1930 av Gustav Ruthér och har en stramt hållen tegelfasad med krönta pilastrar i kolossalordning. Byggnaden är ett mycket tidigt exempel på ett Nässjöhus med modernistiska, ospröjsade fönster. Byggnaden inrymmer främst lägenheter om tre rum och kök, med möblerbara hallar med öppna spisar.

Karaktärsdrag
- Byggnadens volym
- Fasaderna av mörkrött tegel
- Fönsterindelningen
- Portalen av natursten mot Postgatan

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning
Byggnaden är ett tämligen välbevarat exempel på ett påkostat bostadshus i övergången mellan 1920-talsklassicism och modernism.

930 Hyreshus på Postgatan

Postgatan 13, fastighet Mården 5
Klass: 4 - Allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap 17 §)

John A Karlsson ritade detta affärs- och bostadshus. Huset uppfördes 1923 och är i tre plan. Fasaden är något asymmetrisk genom frontonen över takfoten. Fasaderna är av spritputs frånsett butiksfasaden som är klädd med sentida, gröna kakelplattor. Fönstren är av fyr- respektive sexluftstyp med tätspröjsade övre bågar. Byggnaden vilar på en slätputsad sockel. På bakgården finns ett gårdshus med både bostadslägenheter och verksamhetslokaler eller förråd. Detta gårdshus är uppfört i samma stil som gatuhuset, men fönstren har inga tvärposter. Gatuhuset, gårdshuset och den öppna innergården är en sammanhållen enhet.

Karaktärsdrag
- Byggnadernas volymer med fronton, portgång och utskjutande trapphus
- Putsfasaderna
- Fönsterindelningen och originalfönstren av trä och av olika format
- Byggnadernas yttertak
- Innergårdens öppna karaktär

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning
Byggnaden är ett välbevarat exempel på ett affärs- och bostadshus i 1920-talsklassicism med både gatuhus och gårdsbebyggelse.

931 Kulturhuset Pigalle

Mariagatan 2, fastighet Pigalle 1
Klass: 3 - Särskilt allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap 17 §)

Intill stadsparken mitt i centrum ligger denna konferens-, nöjes- och mötesanläggning. Byggnaden uppfördes 1963 som Folkets Hus, efter ritningar av stockholmsarkitekten Gunnar Gräslund. Huset består av tre stora sammankopplade byggnadskroppar. Mot norr och Mariagatan har den fyra våningar med de övre våningarnas röda tegelfasad, bottenvåningens stående svartglaserade tegel och en utskjutande andra våning klädd med gröna skivor. Mot Mariagatan, men längre söderut, finns en byggnadskropp i tre våningar med fasad av vitglaserat tegel samt fortsättningen på den utskjutande mellanvåningen. Längst mot nordost finns en tillbyggd del med fasader av ljus spritputs och stora enluftsfönster, samt en stor balkong mot nordost. För övrigt omfattar fasaden rikligt med rytmiskt placerade fönster. Inne i teaterfoajén finns en elegant betonggjuten spiraltrappa som leder upp till övervåningen. Golvet i entrén består av vitaktig marmor vid trappan, lagt i mönster.

Karaktärsdrag
- Byggnadens volym med den sammansatta byggnadskroppen och olika fasadmaterial
- Fönsterindelningen och originalfönstren av trä
- Huvudentréns yttertrappor och gjutna betongskärmtak
- Teaterfoajén med marmorgolv, putsväggar och spiraltrappa

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning
Byggnaden är ett viktigt uttryck för arbetarrörelsens verksamhet i industristaden Nässjö. Den har också betydande arkitektoniska värden.

932 Telebyggnaden

Rådhusgatan 20, fastighet Falken 10
Klass: 3 - Särskilt allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap 17 §) (byggnadskroppen längs med Rådhusgatan), 4 - Allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap 17 §) (övriga byggnader)

Telebyggnaden uppfördes runt 1953 efter ritningar av stockholmsarkitekten Yngve Ahlbom för Kungliga Byggnadsstyrelsen. Byggnaden har en fyravåningsdel mot Rådhusgatan där fasaden är indelad i fält av utanpåliggande ljusa skivelement. I de brunbetsade fälten är fönstren symmetriskt placerade. Nederdelen har fasad klädd med kalkstensplattor med olika ytbehandling. Byggnadskroppen mot Nygatan, som är i tre våningar, har en sentida ljus spritputsad fasad, med nederdelen beklädd med keramikplattor. Vid byggnadskropparnas möte finns kalkstensfasader med olika ytbehandlingar. Vid takavslutningen på Rådhusgatsfasaden är tre cirkulära kopparklädda ljusintag placerade. Dessa takkuppor försåg ursprungligen telefonsalen med dagsljus. På gårdssidan har byggnadskroppen utefter Rådhusgatan samma typ av gårdsfasad som mot gatan. Den andra längan har emellertid en ursprunglig, skivbeklädd fasad i grått.

Karaktärsdrag
- Byggnadskropparnas volym
- Fasaderna av skivmaterial på byggnadskroppen längs med Rådhusgatan
- Fönsterindelningen på byggnaden mot Rådhusgatan
- Bottenvåningens (mot sydväst) och vinkelpartiets kalkstensbeklädnad
- Takfallen med de tre rundade takkuporna

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning
Byggnadskropparna är ett exempel på en statlig, omsorgsfullt gestaltad offentlig byggnad med för tiden nya material. Byggnadskroppen mot Nygatan är så pass förändrad att dess värde är begränsat.

933 Sparbankshuset

Stortorget 2A-J, Storgatan 24, 26, fastighet Banken 2
Klass 2 - Särskilt värdefull bebyggelse (PBL 8 kap § 13)

Nässjö Sparbank lät 1907 uppföra en byggnad vid hörnet Stortorget/Storgatan efter ritningar av stadsarkitekten i Jönköping, August Atterström. En andra etapp genomfördes 1914 då en förlängning av byggnaden uppfördes utefter Storgatan med samme arkitekt. En ytterligare utvidgning skedde 1926 med utbyggnaden utefter torget, ritad av stadsingenjör Nils Ericsson och uppförd av byggmästare Elof Holmer. Den fjärde utbyggnaden blev istället ett funktionalistiskt tillägg i rött tegel signerat arkitekt Johan Lund, Västervik, 1936.

De äldre delarna av byggnadskomplexet är uppfört med ljusbrunt förbländertegel, där bottenvåningen har något olikfärgade tegelstenar i horisontella band. Gårdsfasaderna är putsade. Byggnadens ursprungliga fönster är utbytta. Någon enstaka ytterdörr är bevarad. Källarvåningen belyses av dagerbrunnar med smidesräcken framför. Byggnaden har i efterhand försetts med en låg takvåning, vilket gör att yttertaket knappast är synligt. Johan Lunds byggnadskropp från 1936 är uppförd av rött tegel. Fasaden präglas av de jämnt fördelade fönstren, trapphusets genom tre våningar löpande fönster samt bottenvåningens markering av aluminiumskyltfönstret med natursten. Två stuprör av koppar löper i slitsar i gatufasaden. Trapphusets entrédörrar är ursprungliga medan butiksdörrarna är utbytta. Gårdsfasaden är av puts. Gatufasadens sockel är klädd med natursten.

Karaktärsdrag
- Byggnadskomplexets volym mot gatorna
- Gatufasaderna av förbländertegel respektive brunt tegel
- Fönsterindelningen
- Skyltfönstret i den yngre byggnaden av aluminium
- Stuprören av koppar med rektangulär profil på den yngre byggnaden
- Ursprungliga ytterdörrar till trapphusen
- Fasadernas smidesräcken vid balkongerna och dagerbrunnarna

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning
Byggnadskomplexet är ett exempel på en påkostad centrumfastighet med genomarbetad arkitektur med ett iögonfallande läge vid stadens torg.

934a Område Blomberg

Skolgatan 3, fastighet Blomberg 10
Klass: 4 - Allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap 17 §)

Detta reveterade bostadshus med trästomme uppfördes ursprungligen 1903, troligen av John A Karlsson. Fasaden åt gatan förändrades 1925 då huset fick sitt enklare uttryck med spritputs med horisontella band av slätputs, samt tvåluftsfönster. Entrén åt gården ger en uppfattning om hur huset såg ut vid dess uppförande.

Karaktärsdrag
- Byggnadens volym
- Fasaderna av spritputs med band av slätputs
- Fönsterindelningen med fönster med mittpost

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning
Byggnaden är ett exempel på ett bostadshus i stadens absoluta centrum, visserligen ombyggt, men med en helgjuten gestaltning.

934b Område Blomberg

Storgatan 19, fastighet Blomberg 10
Klass: 4 - Allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap 17 §)

Trots att detta bostadshus i tre våningar ritades 1909 av John A Karlsson, har det en mer sentida gestaltning idag. Huset byggdes om kraftigt på 1930-talet då även mellanrummet till grannhuset i sydost byggdes igen och en körport skapades. Dagens fasad har spritputs med horisontella band av slätputs, samt tvåluftsfönster.

Karaktärsdrag
- Byggnadens volym
- Fasaderna av spritputs med band av slätputs
- Fönsterindelningen med fönster med mittpost
- Körporten

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning
Byggnaden är ett exempel på ett bostadshus i stadens absoluta centrum, visserligen ombyggt, men med en helgjuten gestaltning.

934c Område Blomberg

Skolgatan 5, Storgatan 17, fastighet Blomberg 10
Klass: 4 - Allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap 17 §)

Detta karaktärsfulla affärs- och bostadshus uppfördes 1905 av byggmästare Otto Ryd. Huset är uppfört i 2½ våningar med ett hörntorn, burspråk, frontespiser och brutet plåttak med takkupor. Fasaderna är slätputsade med fönsteromfattningar och andra markeringar av synligt, rött tegel. Butiksvåningen har stora sekundära skyltfönster.

Karaktärsdrag
- Byggnadens splittrade volym med burspråk, torn, frontespiser med mera
- Fasaderna av puts med tegelartikuleringar
- Fönsterindelningen med fönster med mittpost

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning
Byggnaden är ett exempel på ett karaktärsfullt affärs- och bostadshus i stadens absoluta centrum.

934d Område Blomberg

Storgatan 25, fastighet Blomberg 4
Klass: 4 - Allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap 17 §)

Detta affärs- och bostadshus i fyra våningar ritades 1950 av arkitekten Edward Stenlåås, verksam i Jönköping, men blivande stadsarkitekt i Nässjö. Byggnaden har en stram fasad i gult schatterat tegel, som murats i mönster vid takfoten. Butiksvåningen utgörs nästan fullständigt av fönsterytor, vilket möjliggörs genom att gatufasaden bärs upp av invändiga kolonner.

Karaktärsdrag
- Byggnadens volym
- Fasaderna av gult tegel
- Fönsterindelningen och bottenvåningens butiksfönster
- Gatusidans tre takkupor

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning
Byggnaden är ett exempel på ett affärs- och bostadshus i stadens absoluta centrum.

934e Område Blomberg

Storgatan 27, fastighet Blomberg 13
Klass: 4 - Allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap 17 §)

Nils Christiansen ritade detta affärs- och bostadshus 1909. Fasaden utgörs av tegel fogat med åsfog, vilket sekundärt blivit målat. Butiksfönstren är stora och har välvd överdel. Övervåningens fönster är också välvda. Alla fönster är sekundära. Taket är brutet och försett med omgjorda takkupor.

Karaktärsdrag
- Byggnadens volym
- Fasaderna, i grunden av tegel med åsfog
- Körporten
- Fönsterindelningen

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning
Byggnaden är ett mindre välbevarat exempel på ett affärs- och bostadshus i stadens absoluta centrum.

934f Område Blomberg

Storgatan 29, fastighet Blomberg 13
Klass: 4 - Allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap 17 §)

Detta affärs- och bostadshus uppfördes 1917–20 och ritades av nässjöbyggmästaren Johan Johansson. Från början var huset mer utsmyckat men efter en ombyggnad 1935, signerad Gustav Ruthér, blev fasaden stramare med tvåluftsfönster. Det som återstår är den svängda frontespisen, takkuporna, det falsade plåttaket samt de två indragna butiksentréerna med ursprungliga dörrar. Fasaden är spritputsad och stora butiksfönster har tagits upp i bottenplanet. Gårdssidan är fullständigt ombyggd.

Karaktärsdrag
- Byggnadens volym mot gatan
- Gatufasaderna med puts
- Fönsterindelningen mot gatan
- De indragna butiksentréerna med ursprungliga ytterdörrar

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning
Byggnadens gatufasad är ett mindre välbevarat exempel på ett affärs- och bostadshus i stadens absoluta centrum.

935a tidigare Centralskolan

Rådhusgatan 15 A, fastighet Ärlan 6
Klass 2 - Särskilt värdefull bebyggelse (PBL 8 kap § 13)

Denna byggnad är uppförd i tre etapper. Den äldsta delen uppfördes 1886. Byggnaden var då 1½ våning i gult och rött tegel, ritad av arkitekten J Billing, Jönköping. Mittpartiet var kraftigt markerat och nedervåningen i ”rundbogenstil” med sockel av granit. Skolan byggdes till 1910, med en halvvåningsflygel åt öster av byggmästare F J Molin. Den västra flygeln tillkom och ursprungskroppen höjdes 1918, varvid skolan i sina huvuddrag fick sitt nuvarande utseende. Den sista etappen är ritad av arkitekt Nils Norder. Huset har idag två hela våningar under ett kraftigt, svart mansardtak av plåt. Huset är symmetriskt med hörnkedjor och markerad gesims mellan våningsplanen. Flertalet fönster har tillkommit under 1900-talets andra hälft och är inte anpassade till byggnadens historiska karaktär. Källarfönstren är betydligt äldre. Byggnaden har ett dominerande läge vid Södra torget, och är en karaktärsbyggnad i denna del av staden. Delar av dess tomt omges av ett smidesstaket.

Karaktärsdrag
- Byggnadens volym
- Fasaderna med tegel i olika kulörer och färg
- Fönsterindelningen
- Sockeln av krysshamrad granit
- Det brutna taket belagt med falsplåt
- Smidesstaketet vid fastighetsgränsen

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning
Skolbyggnaden är ett iögonfallande exempel på en av stadens tidiga skolbyggnader som tillkom under en tid då skolhus var ett sätt att manifestera en stads ambitioner och framtidstro.

935b tidigare Centralskolan

Rådhusgatan 15, fastighet Ärlan 6, Annexet
Klass: 4 - Allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap 17 §)

Skolans annexbyggnad uppfördes 1938 efter ritningar av Carl Ericsson. Det är en rödbrun tegelbyggnad med funktionalistiska drag, som har fungerat som vaktmästarbostad och slöjdsalar. Gaveln mot nordväst och halva fasaden mot skolgården har förändrats betydligt i efterhand. Karaktärsskapande drag är exempelvis fönsterbanden och den påkostade portalen i svart skiffer.

Karaktärsdrag
- Byggnadens volym
- Tegelfasaderna mot Rådhusgatan och sydost
- Fönsterindelningen mot Rådhusgatan och sydost
- Portalen och ytterdörren mot Rådhusgatan
- Sadeltakets takfall mot Rådhusgatan

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning
Annexbyggnaden är en betydelsefull del av skolmiljön och ett exempel på en funktionalistisk och karaktärsfull fasad mot gatan.

936 Filadelfia

Brogatan 2-4, fastighet Trasten 1
Klass: 4 - Allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap 17 §)

Elimkyrkan, som byggnaden hette från början, uppfördes 1921 efter ritning av Carl Ericsson. Denna stora hörnbyggnad av tegel hade ursprungligen huvudentré mot Brogatan. Bredvid denna leder en kryssvalvsförsedd portgång in till gården. Huset har många tegeldetaljer, två stora frontespiser åt Brogatan samt takkupor. En kryssmurad fris löper mellan tredje och fjärde våningen runt hela fasaden. En ny entré åt Södra torget tillkom 1950 sedan församlingen bytt namn till Filadelfia. Entrén har sedan flyttats ännu en gång, något norrut, men byggdes igen 2016. År 1968 skedde ytterligare en fasadändring då husets hörn kapades i bottenvåningen för att ge bättre sikt åt den allt livligare trafiken i korsningen Brogatan-Rådhusgatan. Huset är en del av miljön kring Södra torget och bildar tillsammans med brandstationen en port in mot staden.

Karaktärsdrag
- Byggnadens volym
- Fasaderna av schatterat rött tegel med vissa mönstermurningar
- Fönsterindelningen med fönster med mittpost och högt placerad tvärpost
- Körporten med dess kryssvalv

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning
Byggnaden är, trots flera ombyggnationer, ett exempel på ett kombinerat församlings- och bostadshus i ett kvarterssammanhang.

937 Brandstationen

Brogatan 1A-F, Bandygatan 17, 19, fastighet Brandstationen 1
Klass: 4 - Allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap 17 §)

Denna byggnad uppfördes 1924 efter ritningar av arkitekt Johan Lagerström. Det fyra våningar höga tegelhuset ligger i hörnet Brogatan-Rådhusgatan. De fyra vagnportarna samt entréerna har rundade valv. Trapphusens entréer har omfattningar av granit och årtalet för byggnadens uppförande upptill. Det branta taket upplöses av en symmetrisk rad takkupor. Att lägga märke till är gaveln, där taket sluter tätt, utan språng, som Lagerström brukade rita det, mönstermurningen samt slangtornet på baksidan. Brandstationen tillbyggdes utmed Sörängsvägen 1952. Arkitekt var Svenivar Ekstrand, Malmö. Stationen tillfördes härigenom ytterligare fyra portar och huset inrymmer, förutom brandväsendets lokaler, polis, kontorslokaler samt bostäder. Huset är i ett ljusare tegel men ansluter väl till den äldre brandstationen. Trapphusen har genom alla våningar löpande, vertikala fönster.

Karaktärsdrag
- Byggnadskropparnas volym
- Fasaderna av tegel
- Fönsterindelningen, bland annat med fönster med mittpost
- Tillbyggnadens trapphusfönster
- Den äldre byggnadskroppens entréer med granitomfattning och överstycke med årtalet 1924
- Tillbyggnadens fasadpartier med glasmosaik

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning
Byggnadskomplexet är ett exempel på en tidig kommunal anläggning i ett iögonfallande läge, samt en anpassad tillbyggnad.

938 Tabernaklet

Södergatan 16, Kapellgatan 8, fastighet Trekanten 1
Klass: 3 - Särskilt allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap 17 §)

Johan Lagerström ritade denna tegelbyggnad åt Nässjö baptistförsamling 1915. Lagerström har låtit fasaden få ett livligt uttryck med strävpelare och många fönster i olika format. Huset är uppfört av rött tegel i kryssförband med huvudentrén i en rundad portal på norra gaveln. Byggnaden vilar på en hög sockel av kvaderhuggna stenblock. Sadeltaket med tegelpannor sluter tätt till gavelröstena där en viss mönstermurning är synlig. På den södra gaveln, där en bostadsdel inrymdes, är fasaden varierad med bland annat en balkong över entrén. Tillbyggt mot nordost ligger en betydligt modernare församlingsdel av mindre kulturhistorisk betydelse.

Karaktärsdrag
- Byggnadens volym med fasader i rött tegel, strävpelare, mönstermurning och putsade blinderingar
- Fönsterindelningen med träfönster
- Huvudentréns trappa med granit och smide, samt träden som växer nära fasaden
- Sadeltaket med tegelpannor

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning
Byggnaden är ett exempel på en omsorgsfullt gestaltad byggnad för en frikyrkoförsamling under tidigt 1900-tal.

940a Bostadshus Gamlarpsvägen

Gamlarpsvägen 1, fastighet Högåsa 2
Klass: 3 - Särskilt allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap 17 §)

Detta bostadshus i två våningar ritades 1916 av Hugo Göransson. Husets huvudfasad har balkonger i två våningar och en rundad frontespis. Huset är klätt med röd locklistpanel och har vita detaljer, tätspröjsade fönster samt rött tegeltak.

Karaktärsdrag
- Byggnadens volym med frontespis och balkonger mot väster
- Fasaden med röd locklistpanel
- Fönsterindelningen med tätspröjsade fönster av trä
- Det brutna taket med röda tegelpannor

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning
Villabyggnaden är ett välbevarat exempel på en trävilla ritad av en i området flitig byggmästare.

940b Bostadshus Gamlarpsvägen

Gamlarpsvägen 3, fastighet Högåsa 3
Klass: 3 - Särskilt allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap 17 §)

Detta bostadshus är uppförd i 1½ våning där valmtaket är neddraget och bildar en loggia framför entrén och hela gatufasaden. Två takkupor är symmetrisk placerade med en länk dem emellan. Fasaderna har röd locklistpanel och vitmålade fönsteromfattningar, pelare, vindskivor och övriga snickeridetaljer. Huset ritades av Hugo Göransson 1919.

Karaktärsdrag
- Byggnadens volym med frontespis och balkonger mot väster
- Fasaden med röd locklistpanel
- Fönsterindelningen med tätspröjsade fönster av trä
- Det brutna taket med röda tegelpannor

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning
Villabyggnaden är ett välbevarat exempel på en trävilla ritad av en i området flitig byggmästare.

940c Bananhuset

Runnerydsgatan 1, fastighet Nederåsa 4
Klass: 2 - Särskilt värdefull bebyggelse (PBL 8 kap 13 §)

Denna villa, som ibland kallas ”bananhuset”, ritades av byggmästaren Hugo Göransson 1920. Huset har en mycket originell gestaltning och den direkta förebilden är en villa i villasamhället Grunewald i Berlin. Den villan ritades av arkitekten Sepp Kaiser och presenterades i arkitekturtidskriften Berliner Architekturwelt 1910. Grundplanen för Nederåsa 4 är rektangulär med ett trapphus vid norra gaveln. Fasaden är i ljusgrå spritputs med utskjutande hörnmarkeringar, ett entréparti med pelarförsedd loggia/portik och små sidogallerier som bär upp en lätt utsvängd balkong. Fasaden är dessutom rik på dekorativa element. Det flacka valmtaket skjuter ut kraftigt. Huset var ursprungligen avsett för två familjer, med 4 rum och kök och spiskammare på båda våningarna, men idag är det omdisponerat till enfamiljshus.

Karaktärsdrag
- Byggnadens volym med hörnmarkeringar, balkonger och utskjutande takfot
- Putsfasader med geometriska dekorationer
- Fönsterindelningen med ursprungliga träfönster av olika slag
- De ursprungliga ytterdörrarna av ek
- Det flacka helvalmade taket med röda tegelpannor
- Det troligen ursprungliga staketet runt fastigheten

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning
Villabyggnaden är ett välbevarat exempel på en villa med en överraskande identifierad internationell förebild.

941 Område Mellanåsa

Egnahemsgatan 1, 3, Bergsgatan 12, fastighet Mellanåsa 8, 9, 10
Klass: 3 - Särskilt allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap 17 §)

Detta avsnitt av ett större villaområde vid Egnahemsgatan ligger med en mindre park framför. De tre villabyggnaderna är uppförda 1920-23 i 1½ våning med fasader av röd locklistpanel och med detaljer och fönster i vitt. Taken är brutna och belagda med rött tvåkupigt tegel. Mellanåsa 8 och 10 är ritade av Gustaf Ruthér, Nässjö.

Karaktärsdrag
- Byggnadernas volymer med rektangulär grundplan, men med utskjutande balkonger och farstukvistar
- Fasader av röd locklistpanel med vitmålade detaljer
- Fönsterindelningen med ursprungliga träfönster av olika slag
- De ursprungliga, glasade ytterdörrarna
- De brutna taken med tvåkupiga tegelpannor
- Socklarna med puts

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning
Villabyggnaderna är exempel på välbevarad småhusbebyggelse från tidigt 1900-tal, som tidigare varit vanlig i Nässjö.

942 Mariahemmet

Mariagatan 30, fastighet Mariahemmet 3
Klass: 4 - Allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap 17 §)

Maria Malmbergs stiftelse lät 1912 uppföra Nässjös första ålderdomshem efter ritningar av malmöarkitekterna Ewe & Melin. Huset är långsträckt med en bred barockinspirerad frontespis i det brutna valmtaket. Fasaden har två entréer på varsin sida om mittpartiet. Huset ligger fritt i ett parkliknande område, på gränsen mellan Egnahem och Gamla staden där Mariagatan, uppkallad efter Maria Malmberg, leder in mot staden. På baksidan finns en samtida stallbyggnad. Idag finns Nässjö Läkarhus i byggnaden.

Karaktärsdrag
- Byggnadens symmetriska volym
- Putsfasaderna med de putsade blinderingarna
- Fönsterindelningen med två- respektive treluftsfönster av trä med spröjsar
- Inskriftstavlan på huvudfasaden
- Det brutna taket med tvåkupiga tegelpannor
- Sockeln av grovt huggen granit
- Stallbyggnadens volym, locklistfasad, vita detaljar och helvalmade tak med enkupiga tegelpannor

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning
Anläggningen, som har anknytning till donationsbyggnadskommitténs kommunala byggande är ett exempel på ett för sin tid modernt ålderdomshem.

943a Område Parkgatan-Sörängsvägen

Parkgatan 12, fastighet Dygden 3
Klass: 3 - Särskilt allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap 17 §)

Detta villaområde var från början avsett att bli ett slags ”gräddhylla” då flera av stadens honoratiores flyttade dit. Men det visade sig att även högre tjänstemän, järnvägsmän och goda hantverkare ville manifestera sitt välstånd, området fick därför ett ganska blandat klientel. Husen i Nyhem var av god kvalitet och dessutom estetiskt tilltalande.

Byggmästaren Hugo Göransson ritade denna tvåfamiljsvillabyggnad, som uppfördes 1917. Byggnaden är i 1½ våning med röd locklistpanel. Villan, som ansluter stilmässigt till flera andra som gestaltades av Hugo Göransson, har rundad frontespis och många originaldetaljer bevarade.

Karaktärsdrag
- Byggnadens volym
- Byggnadens utbyggnader med frontespis, balkong, veranda och sidoingång samt utformningen av dessa delars snickerier
- Locklistpanelen med olika spröjsade fönster av trä
- Det brutna helvalmade tak med enkupiga takpannor
- Sockeln av puts med kvadermarkeringar

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning
Villabyggnaden med uthuset är ett välbevarat exempel på en del av en påkostad villamiljö från tidigt 1900-tal i Nässjö.

943b Område Parkgatan-Sörängsvägen

Parkgatan 14, fastighet Dygden 4
Klass: 3 - Särskilt allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap 17 §)

Detta villaområde var från början avsett att bli ett slags ”gräddhylla” då flera av stadens honoratiores flyttade dit. Men det visade sig att även högre tjänstemän, järnvägsmän och goda hantverkare ville manifestera sitt välstånd, området fick därför ett ganska blandat klientel. Husen i Nyhem var av god kvalitet och dessutom estetiskt tilltalande.

Detta hus ritades av Gustav Ruthér 1920 och var ursprungligen avsett för två familjer. Fasaderna tilläggsisolerades 1988 och har en omfattande tillbyggnad på baksidan, men bibehåller i flera avseenden sin karaktär. Byggnaden är betydelsefull för miljön i området.

Karaktärsdrag
- Byggnadens volym, frånsett baksidans tillbyggnad
- Byggnadens frontespis, balkong, veranda och sidoingång samt utformningen av dessa delars snickerier
- Locklistpanelen som har röd slamfärg samt markeringar i vitt
- Fönsterindelningen med fönster av trä
- Det brutna taket med tvåkupiga takpannor
- Sockel av puts

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning
Byggnaden är ett exempel på en påkostad villa från tidigt 1900-tal i Nässjö.

943c Område Parkgatan-Sörängsvägen

Sjögärdsgatan 17, Sörängsvägen 17, fastighet Dygden 6
Klass: 3 - Särskilt allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap 17 §)

Detta villaområde var från början avsett att bli ett slags ”gräddhylla” då flera av stadens honoratiores flyttade dit. Men det visade sig att även högre tjänstemän, järnvägsmän och goda hantverkare ville manifestera sitt välstånd, området fick därför ett ganska blandat klientel. Husen i Nyhem var av god kvalitet och dessutom estetiskt tilltalande.

Detta kombinerade affärs- och bostadshus uppfördes 1925 efter ritningar av Carl Ericsson i 1920-talsklassicistism. Fasaderna har gul revetering och vita markeringar av ingångar, hörn och takfot. Framför huset finns förgårdsmark med små knuthamlade träd.

Karaktärsdrag
- Byggnadens volym
- Spritputsfasaden med slätputsade markeringar
- Fönsterindelningen med originalfönster av tvåluftstyp med två spröjsar i varje båge
- De två ingångarna mot gatan med betongtrappor och räcken av järnrör
- Byggnadens helvalmade tak med tvåkupiga takpannor samt små takkupor
- Villans sockel av puts

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning
Byggnaden är ett välbevarat exempel på ett affärs- och bostadshus i villamiljö från tidigt 1900-tal i Nässjö.

943d Område Parkgatan-Sörängsvägen

Sörängsvägen 15, fastighet Dygden 7
Klass: 3 - Särskilt allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap 17 §)

Detta villaområde var från början avsett att bli ett slags ”gräddhylla” då flera av stadens honoratiores flyttade dit. Men det visade sig att även högre tjänstemän, järnvägsmän och goda hantverkare ville manifestera sitt välstånd, området fick därför ett ganska blandat klientel. Husen i Nyhem var av god kvalitet och dessutom estetiskt tilltalande.

Denna funktionalistiska villa uppfördes för två familjer. Gustaf Ruthér upprättade ritningarna 1932. Den har två våningar, slätputsfasad och markerad entré mot Sörängsvägen. Stora sekundära balkonger finns vid den västra gaveln. Huset är karaktäristiskt för Ruthérs stil vid denna tid med ett flackt valmtak.

Karaktärsdrag
- Byggnadens volym
- Slätputsfasaden utan dekorationer
- Fönsterindelningen där flertalet fönster har mittpost och vissa har rundade former
- Huvudingången mot gatan med stentrappa
- Byggnadens flacka, helvalmade tak med takpannor
- Villans sockel av slätputs
- Staketet av sten och stålrör vid tomtgränsen

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning
Byggnaden är ett välbevarat exempel på en villa i funktionalistisk stil i villamiljö i Nässjö.

943e Område Parkgatan-Sörängsvägen

Parkgatan 22, fastighet Vänskapen 1
Klass: 3 - Särskilt allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap 17 §)

Detta villaområde var från början avsett att bli ett slags ”gräddhylla” då flera av stadens honoratiores flyttade dit. Men det visade sig att även högre tjänstemän, järnvägsmän och goda hantverkare ville manifestera sitt välstånd, området fick därför ett ganska blandat klientel. Husen i Nyhem var av god kvalitet och dessutom estetiskt tilltalande.

Detta bostadshus uppfördes förmodligen 1911, enligt en inskrift på frontespisen. Huset är i herrgårdsstil och i 1½ våning med liggande panel på förvandring och med vita omfattningar. Byggnaden har brutet tak, ett burspråk mitt på huvudfasaden och ett vid västra gaveln. Uthuset i samma stil och utförande, omkring 1920.

Karaktärsdrag

- Byggnadens volym med burspråk och frontespis
- Träfasaden med liggande panel och kraftfulla detaljer
- Fönsterindelningen där flertalet fönster är ursprungliga och har högt placerad tvärpost och tätspröjsade övre bågar
- Det brutna taket med takpannor
- Uthusets brutna tak belagt med falsplåt
- Sockeln av slätputs

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning

Byggnaden är ett välbevarat exempel på en villa med kraftfull arkitektur från tidigt 1900-tal i villamiljö i Nässjö.

943f Område Parkgatan-Sörängsvägen

Parkgatan 24B, fastighet Vänskapen 3
Klass: 3 - Särskilt allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap 17 §)

Detta villaområde var från början avsett att bli ett slags ”gräddhylla” då flera av stadens honoratiores flyttade dit. Men det visade sig att även högre tjänstemän, järnvägsmän och goda hantverkare ville manifestera sitt välstånd, området fick därför ett ganska blandat klientel. Husen i Nyhem var av god kvalitet och dessutom estetiskt tilltalande.

Detta stora tvåvåningshus i 2½ våning har ett fyrkantigt torn vid den östra gaveln. Fasaderna har stående och liggande fasspontpanel och ett våningsband med slät panel samt rik fältindelning. Alla fönster byttes ut mot nya 2016. Villan har ett brant tak belagt med falsplåt. Byggnaden är troligtvis uppförd 1910 som det står på byggnaden. På tomten står ett gårdshus i liknande stil från 1917.

Karaktärsdrag
- Byggnadens volym
- Träfasaden med olika paneler och fältindelning
- Fönsterindelningen där flertalet fönster är av trä och har högt placerad tvärpost och tätspröjsade bågar upptill
- Huvudingången med stentrappa
- Byggnadens branta tak med falsplåt
- Sockeln av slätputs

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning
Byggnaden är ett välbevarat exempel på en stor villa från tidigt 1900-tal i villamiljö i Nässjö.

943g Område Parkgatan-Sörängsvägen

Parkgatan 26, fastighet Vänskapen 4
Klass: 3 - Särskilt allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap 17 §)

Detta villaområde var från början avsett att bli ett slags ”gräddhylla” då flera av stadens honoratiores flyttade dit. Men det visade sig att även högre tjänstemän, järnvägsmän och goda hantverkare ville manifestera sitt välstånd, området fick därför ett ganska blandat klientel. Husen i Nyhem var av god kvalitet och dessutom estetiskt tilltalande.

Detta hus med stående och liggande fasspontpanel, har en fasad märkt med årtalet 1912. Byggnaden har en sammansatt form med fasader av stående fasspontpanel och liggande panel på förvandring. Byggnadens fönster är av olika slag, ofta med tät spröjsning upptill. Byggnaden renoverades till originalutseende på 1980-talet.

Karaktärsdrag
- Byggnadens volym
- Träfasaden med olika paneler och fältindelning
- Fönsterindelningen där flertalet fönster är av trä och har högt placerad tvärpost och tätspröjsade bågar upptill
- Byggnadens brutna tak med takpannor
- Sockeln av slätputs

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning
Byggnaden är ett exempel på en villa från tidigt 1900-tal i villamiljö i Nässjö.

943h Område Parkgatan-Sörängsvägen

Parkgatan 28, fastighet Rosenbad 9
Klass: 3 - Särskilt allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap 17 §)

Detta villaområde var från början avsett att bli ett slags ”gräddhylla” då flera av stadens honoratiores flyttade dit. Men det visade sig att även högre tjänstemän, järnvägsmän och goda hantverkare ville manifestera sitt välstånd, området fick därför ett ganska blandat klientel. Husen i Nyhem var av god kvalitet och dessutom estetiskt tilltalande.

Denna byggnad har kallats ett bläckhornshus eftersom takformen påminner om huven på ett bläckhorn. Enligt uppgift från en järnvägsanställd ska huset ha uppförts före 1915 efter en ritning som cirkulerade bland järnvägsmän. Liknande hus finns på flera järnvägsorter runt om i landet. Fasaden har liggande panel på förvandring och fönstren är delvis spröjsade.

Karaktärsdrag
- Byggnadens volym, frånsett balkong och altan
- Träfasaden med olika paneler och fältindelning
- Fönsterindelningen där flertalet fönster är av trä och har högt placerad tvärpost och tätspröjsade bågar upptill. Takkupornas fönster är original
- Huvudingången med stentrappa och smidesräcke
- Det brutna taket med takpannor samt små takkupor
- Sockeln av slätputs

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning
Byggnaden är ett exempel på en villa från tidigt 1900-tal i villamiljö i Nässjö.

945 Nyhemsskolan

Parkgatan 34, fastighet Rosenlund 16
Klass: 4 - Allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap 17 §)

Denna grundskolebyggnad (låg- och mellanstadiet) uppfördes 1939 efter ritningar av linköpingsarkitekten Axel V. Brunskog. Själva skolbyggnaden är en trevåningsbyggnad i gult fasadtegel och med ett flackt sadeltak. Fönstren är stora och är regelbundet placerade på båda långsidorna. Trapphusen har stora, vertikala fönsterpartier. Gymnastikhallen, som är i två våningar, är sammanfogad med huvudbyggnaden via en länkbyggnad med arkad. Gymnastikhuset har också gult fasadtegel och flackt sadeltak. Skoltomten har en idrottsplats och rikligt med träd. Under 2016 pågår en tillbyggnad av skolhuset.

Karaktärsdrag
- Byggnadernas volymer
- Tegelfasaderna
- Fönsterindelningen
- Det flacka taket belagda med plåt
- Byggnadernas socklar av slätputs

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning
Byggnaden är ett exempel på en skolbyggnad från första halvan av 1900-talet.

947a Område Queckfeldtsgatan-Sjögärdsgatan

Queckfeldtsgatan 86, fastighet Dikesrenen 15
Klass: 4 - Allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap 17 §)

Denna originella villa i delvis fornnordisk stil, ritades av Gustav Ruthér 1927 för Olle Fritz. Huset tillbyggdes åt öster 1944, också efter Ruthérs ritningar, och innefattade då även en gillestuga. Den delen avskiljs lätt då den har ett mer funktionalistiskt uttryck. Huset är byggt i trä men har en bottenvåning som är reveterad med slätputs. Övervåningen går mer i ”blockhusstil” med liggtimmerliknande fasad och takutsprång. Sockeln är murad av fältsten, liksom muren som löper utefter gatan och den massiva portalen i hörnet mot Queckfeldtsgatan och Skogsvägen.

Karaktärsdrag
- Byggnadens sammansatta volym med burspråk med mera
- Byggnadens fasad av slätputs respektive liggande brädor
- Fönsterindelningen med tätspröjsade träfönster
- Sadeltaket med enkupiga takpannor
- Trädgårdens begränsning mot gatan bestående av en mur av fältsten och en portal

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning
Denna byggnad är ett exempel på en påkostad villabyggnad i ett tämligen välbevarat och enhetligt småhusområde.

947b Område Queckfeldtsgatan-Sjögärdsgatan

Queckfeldtsgatan 84, fastighet Visheten 1
Klass: 4 - Allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap 17 §)

Detta är byggmästaren/arkitekten Gustav Ruthérs egen villa, som uppfördes 1924 och ritades av honom själv. I det nordöstra rummet på bottenvåningen inreddes ett ritkontor. Exteriören är i klassicistisk stil med joniska kolonner i entrépartiet, smidesjärnsomgärdad balkong och en frontespis i det brutna tegeltaket. Den nuvarande fasaden utgörs av en ljusgrå liggande panel, som tillkommit efter en utvändig tilläggsisolering 1981. Entrépartiet är emellertid i det närmaste intakt. Upp mot entrén leder trappa med terrassering och krukor. Tomten är omgärdad med ett staket av trä på putsad sten. Uthuset i samma stil men med säteritak, står på baksidan och ritades även det av Ruthér 1924.

Karaktärsdrag
- Byggnadens volym med entrépartiets frontespis, balkong och terrass
- Träfasaden
- Fönsterindelningen med ursprungliga fönster med mittpost och två spröjsar i varje båge
- Det brutna sadeltaket med enkupiga tegelpannor
- Trädgårdens begränsning mot gatan bestående av stenfundament och stilfullt träräcke

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning
Denna byggnad är ett exempel på en påkostad villabyggnad i ett tämligen välbevarat och enhetligt småhusområde.

947c Område Queckfeldtsgatan-Sjögärdsgatan

Queckfeldtsgatan 97, fastighet Övre Sjögärdet 14
Klass: 4 - Allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap 17 §)

Denna villa i 1920-talsklassicism ritades av stadsingenjör Carl Ericsson 1930. Den har senare omgestaltats 1947 av G Ruthér, år 1961 och 1977 av Sture Holmer. Fasaden är putsad och försedd med fönster med mittpost och tät spröjsning upptill. Entrépartiet har kolonner som bär upp ett skärmtak. Över detta finns en bred, men flack, takkupa i takfallet med tvåkupiga takpannor.

Karaktärsdrag
- Byggnadens volym med entréns skärmtak, dock ej baksidans tillbyggnader
- Byggnadens putsade fasad med en återhållsam takgesims
- Fönsterindelningen med fönster med mittpost och tät spröjsning upptill
- Sadeltaket med takpannor och en takkupa mot gatan
- Trädgårdens begränsning mot gatan bestående av granitfundament och -stolpar samt smidesräcke

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning
Denna byggnad är ett exempel på en påkostad villabyggnad i ett tämligen välbevarat och enhetligt småhusområde.

947d Område Queckfeldtsgatan-Sjögärdsgatan

Queckfeldtsgatan 95, fastighet Övre Sjögärdet 15
Klass: 4 - Allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap 17 §)

Detta stora trähus ritades av byggmästare Hugo Göransson 1921. Det markanta med huset är volymen och den brutna takformen. Husets har delvis tätspröjsade fönster med vita omfattningar. Mot sjösidan finns balkonger. Byggnaden har ändrats till ett enfamiljshus i efterhand.

Karaktärsdrag
- Byggnadens volym med balkonger mot väster och brutet tak
- Byggnadens fasad av locklistpanel
- Fönsterindelningen med flertalet fönster med poster och tät spröjsning upptill
- Det brutna sadeltaket med tvåkupiga tegelpannor och en takkupa mot gatan
- Trädgårdens begränsning mot gatan bestående av granitfundament och -stolpar samt smidesräcke

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning
Denna byggnad är ett exempel på en påkostad villabyggnad i ett tämligen välbevarat och enhetligt småhusområde.

947e Område Queckfeldtsgatan-Sjögärdsgatan

Queckfeldtsgatan 93, fastighet Övre Sjögärdet 16
Klass: 4 - Allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap 17 §)

Ett funktionalistiskt flerfamiljshus ritat av Carl Eriksson 1935. Vindsvåningens jungfrukammare och övriga tillägg av Knut Frelin 1937. Ett pietetsfullt renoverat hus som restaurerats varsamt för att bibehålla sin tidstypiska karaktär. Mot väster finns sentida balkonger.

Karaktärsdrag
- Byggnadens volym med balkonger mot väster och brutet tak
- Byggnadens fasad av puts
- Fönsterindelningen med flertalet fönster med poster
- Det brutna sadeltaket med tvåkupiga tegelpannor och mindre takkupa mot gatan samt större takkupa mot söder
- Trädgårdens begränsning mot gatan bestående av granitfundament och -stolpar samt smidesräcke

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning
Denna byggnad är ett exempel på ett påkostat flerfamiljshus i ett tämligen välbevarat och enhetligt småhusområde.

947f Område Queckfeldtsgatan-Sjögärdsgatan

Sjögärdsgatan 28, fastighet Övre Sjögärdet 2
Klass: 4 - Allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap 17 §)

Detta trähus ritades ursprungligen av Nils Christiansen 1914, men byggdes om och till efter ritningar av Albert Rehn 1924. Huset har sammansatt byggnadskropp med ett burspråk och en frontespis med balkong åt Sjögärdsgatan, där entrén tidigare låg. Fasaden är klädd med locklistpanel och omfattar dekor som släta omfattningar, gesimser och hörnmarkeringar. Flertalet fönster är ursprungliga och har en högt placerad tvärpost och tät spröjsning upptill. Byggnaden har ett brutet sadeltak belagt med tvåkupiga betongpannor. Mot baksidan finns en sekundär altan.

Karaktärsdrag
- Byggnadens volym med frontespis, burspråk och ovanförliggande balkong
- Fasaden av trä med locklistpanel och dekorationer
- Fönsterindelningen med ursprungliga fönster med tät spröjsning upptill
- Byggnadens brutna sadeltak med takpannor

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning
Denna byggnad är ett exempel på en påkostad villabyggnad i ett tämligen välbevarat och enhetligt småhusområde.

948 Villan på Skansgatan 5

Skansgatan 5, fastighet Gärdesgården 9
Klass: 4 - Allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap 17 §)

Denna villa i modernistisk stil ritades 1939 av Gustav Ruthér för kamreren vid klädesfabriken - Artur Herentz. Huset är av trä i två våningar och har fasader i spritputs. Huvudentrén ligger på gaveln åt gatan med ett utskjutande vindfång som runt hörnet fortsätter som balkong längs långsidan av huset. Hallen och trappan till övervåningen markeras i fasaden med ett stort fönster och överljus fås genom en takkupa i det flacka valmtaket. Ett typexempel på funkisvilla, med alla fönster och dörrar i original liksom fasadputsen.

Karaktärsdrag
- Byggnadens sammansatta volym
- Den spritputsade fasaden
- Fönsterindelning med ursprungliga träfönster utan spröjsning
- Byggnadens flacka valmtak med tvåkupiga tegelpannor
- Trädgårdens begränsning mot gatan bestående av granitfundament och -stolpar samt smidesräcke

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning
Denna byggnad är ett välbevarat exempel på en större modernistisk villa.

949a Område Blåsippan

Skansgatan 15, fastighet Albrektshill 5
Klass: 4 - Allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap 17 §)

Denna del av villaområdet skapades under efterkrigstiden. Flera villor har liknande formspråk och ritades av byggnadsingenjören Sture Holmer. Härigenom skapas en enhetlighet med tydliga arkitektoniska värden.

Detta är arkitekt Sture Holmers egen villa, ritad och uppförd 1957. Villan är en funktionalistisk byggnad, och är väl anpassad till terrängen. En svängd stentrappa leder upp till entrén. Huset är uppfört i tegel med putsade partier samt en fönsterbröstning med glasmosaik, troligen från Kosta. Taket är flackt. En garagebyggnad i rött tegel är ett senare tillägg.

Karaktärsdrag
- Byggnadens sammansatta volym
- Byggnadens fasader av rött tegel, puts och glasmosaik
- Fönsterindelningen utan spröjsning
- Det flacka taket
- Trädgårdens begränsning mot gatan bestående av en avtrappande mur, klädd med kalkstensplattor

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning
Denna byggnad är ett exempel på en funktionalistisk villa i ett närområde med flera samtida villor med enhetliga karaktärsdrag.

949b Område Blåsippan

Hagagatan 53, fastighet Albrektshill 4
Klass: 4 - Allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap 17 §)

Denna del av villaområdet skapades under efterkrigstiden. Flera villor har liknande formspråk och ritades av byggnadsingenjören Sture Holmer. Härigenom skapas en enhetlighet med tydliga arkitektoniska värden.

Detta enfamiljshus ritades av Birger Steifeldt 1959. Det är ett traditionellt 1½ planshus i rött tegel.

Karaktärsdrag
- Byggnadens volym med markerat entréparti
- Fasad av rött tegel
- Byggnadens fönsterindelning med träfönster utan spröjsning
- Sadeltaket belagt med tvåkupiga takpannor

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning
Denna byggnad är ett exempel på en funktionalistisk villa i ett närområde med flera samtida villor med enhetliga karaktärsdrag.

949c Område Blåsippan

Hagagatan 46, fastighet Blåsippan 1
Klass: 4 - Allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap 17 §)

Denna del av villaområdet skapades under efterkrigstiden. Flera villor har liknande formspråk och ritades av byggnadsingenjören Sture Holmer. Härigenom skapas en enhetlighet med tydliga arkitektoniska värden.

Denna villa av gult tegel ritades av Birger Steifeldt 1959. Huvudfasaden mot gatan är enkel med en delvis inbyggd altan med väggar i vit slätputs. Åt gårdssidan är fasaden livligare med olika takutsprång. Sadeltaket är belagt med takpannor.

Karaktärsdrag
- Byggnadens sammansatta volym
- Fasad av gult tegel och puts
- Fönsterindelningen utan spröjsning
- Byggnadens sadeltak med takpannor

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning
Denna byggnad är ett exempel på en funktionalistisk villa i ett närområde med flera samtida villor med enhetliga karaktärsdrag.

949d Område Blåsippan

Hagagatan 48, fastighet Blåsippan 2
Klass: 4 - Allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap 17 §)

Denna del av villaområdet skapades under efterkrigstiden. Flera villor har liknande formspråk och ritades av byggnadsingenjören Sture Holmer. Härigenom skapas en enhetlighet med tydliga arkitektoniska värden.

Detta är en villa ritad av Sture Holmer 1961. Byggnaden har en tegelfasad med stora murytor, ett vidbyggt garage, en muromgärdad uteplats samt ett pulpettak.

Karaktärsdrag
- Byggnadens sammansatta volym
- Byggnadens fasad av rött tegel och puts
- Fönsterindelningen utan spröjsning
- En fransk balkong med smidesräcke
- Det flacka pulpettaket

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning
Denna byggnad är ett exempel på en funktionalistisk villa i ett närområde med flera samtida villor med enhetliga karaktärsdrag.

949e Område Blåsippan

Hagagatan 50, fastighet Blåsippan 3
Klass: 4 - Allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap 17 §)

Denna del av villaområdet skapades under efterkrigstiden. Flera villor har liknande formspråk och ritades av byggnadsingenjören Sture Holmer. Härigenom skapas en enhetlighet med tydliga arkitektoniska värden.

Denna villabyggnad ritades av Sture Holmer 1960. Pulpettaket sluttar här ner mot det vidbyggda garaget där murpartierna är vitputsade åt gatan. Villan har byggts till i sen tid.

Karaktärsdrag
- Byggnadens sammansatta volym
- Byggnadens fasad av rött tegel
- Fönsterindelning med träfönster utan spröjsning
- Byggnadens flacka pulpettak

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning
Denna byggnad är ett exempel på en funktionalistisk villa i ett närområde med flera samtida villor med enhetliga karaktärsdrag.

949f Område Blåsippan

Denna del av villaområdet skapades under efterkrigstiden. Flera villor har liknande formspråk och ritades av byggnadsingenjören Sture Holmer. Härigenom skapas en enhetlighet med tydliga arkitektoniska värden.

Hagagatan 52, fastighet Blåsippan 4
Klass: 4 - Allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap 17 §)

Denna villabyggnad ritades av Sture Holmer 1964 i funktionalistisk stil. Här har huvudfasaden mot gatan fått en längsgående balkong. Fasaderna utgörs främst av rött tegel, men detta kontrasterar mot vitaktig mexisten och träpanel.

Karaktärsdrag
- Byggnadens sammansatta volym med den stora balkongen med träräcke samt vidbyggt garage
- Fasader av rött tegel, mexisten och träpanel
- Fönsterindelningen med träfönster utan spröjsning
- Byggnadens flacka pulpettak

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning
Denna byggnad är ett exempel på en funktionalistisk villa i ett närområde med flera samtida villor med enhetliga karaktärsdrag.

950 Albrektshill

Hagagatan 55, fastighet Albrektshill 6
Klass: 3 - Särskilt allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap 17 §)

Strax sydväst om Ingsbergs herrgård ligger på en kulle, som namnet antyder, Albrektshill. Huset ritades 1921 av Gustav Ruthér. Det är i två våningar med en omgivande terrass. Fasaden är slätputsad och fönstren är tätspröjsade. Byggnaden har ett brutet tak belagt med enkupiga tegelpannor. Huset var det första som byggdes i denna del av staden och på gamla fotografier ser man Albrektshill mot den östra horisonten. Nästa större bygge i Ingsberg var lasarettet i början av 1930-talet.

Karaktärsdrag
- Byggnadens volym med markerat mittparti mot gatan
- Den slätputsade fasaden utan dekor
- Byggnadens fönsterindelning med delvis ursprungliga träfönster med tät spröjsning
- Sadeltaket med enkupiga tegelpannor och takkupor

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning
Denna villabyggnad med sitt anslående läge markerar starten på utvecklingen av närområdet till villastadsdel.

951a Område Sjögärdsgatan

Sjögärdsgatan 39, fastighet Nedre Sjögärdet 7
Klass: 4 - Allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap 17 §)

Denna funktionalistiska villa i två våningar ritad av ingenjör G Ekström (Smålands Kraft) 1936. Fasaden är spritputsad och utan dekor. Flertalet fönster är ursprungliga och utan spröjsning, frånsett ett par med blyspröjsning. Mot söder finns en balkong med smidesräcke. Byggnaden har ett flackt valmat tak belagt med tvåkupiga takpannor.

Karaktärsdrag
- Byggnadens volym
- Spritputsade fasaden
- Fönsterindelningen med delvis ursprungliga fönster med stående poster
- Byggnadens helvalmade tak med tvåkupiga takpannor

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning
Denna byggnad är ett exempel på en modernistisk villabyggnad i ett tämligen välbevarat och enhetligt småhusområde.

951b Område Sjögärdsgatan

Sjögärdsgatan 41, fastighet Sjövallen 11
Klass: 4 - Allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap 17 §)

Detta är en tvåvåningsvilla i sen funktionalism ritad av Sture Holmer 1950. Att byggnaden tillkommit på 1950-talet vittnar främst ytterdörren om. Mot söder finns en rundad balkong med sinuskorrugerad front. Mot väster finns ytterligare en balkong. År 1974 byggdes den till med en ateljéflygel vinkelrätt mot sjön. Flertalet fönster är ursprungliga och utan poster och spröjsning.

Karaktärsdrag
- Byggnadens volym med entréns skärmtak och hörnbalkongen mot sydväst
- Den reveterade fasaden
- Byggnadens fönsterindelning med delvis ursprungliga enluftsfönster, varav vissa har blyspröjsning och vissa är flersidiga
- Det helvalmade taket med enkupiga tegelpannor
- Trädgårdens begränsning mot gatan bestående av granitfundament och järnrörsräcke

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning
Denna byggnad är ett exempel på en senmodernistisk villabyggnad i ett tämligen välbevarat och enhetligt småhusområde.

951c Område Sjögärdsgatan

Sjögärdsgatan 44, fastighet Hårdvallen 1
Klass: 4 - Allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap 17 §)

Denna modernistiska villa i två våningar ritades av Gustav Ruthér 1934. Fasaden är putsad och flertalet fönster är ursprungliga med stående poster och saknar spröjsning. Åt söder finns en smäcker tvåvåningsaltan, numera inbyggd i bottenvåningen, och franska fönster. Byggnaden har ett helvalmat, flackt tak belagt med takpannor.

Karaktärsdrag
- Byggnadens volym med entréns skärmtak
- Byggnadens putsade fasad utan dekor
- Fönsterindelningen med fönster med mittpost utan spröjsning
- Det flacka, helvalmade taket med takpannor och en liten takkupa mot norr
- Trädgårdens begränsning mot gatan bestående av naturstensfundament och ett smidesräcke

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning
Denna byggnad är ett exempel på en modernistisk villabyggnad i ett tämligen välbevarat och enhetligt småhusområde.

951d Område Sjögärdsgatan

Sjögärdsgatan 48, fastighet Hårdvallen 3
Klass: 4 - Allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap 17 §)

Detta bostadshus i 1½ våning med rödfärgad locklistpanel och rött tegeltak ritades av byggmästaren Hugo Göransson 1920 och påminner mycket om de övriga hus han lät uppföra vid den här tiden. Flertalet fönster är ursprungliga och har stående poster och tät spröjsning. Byggnaden har ett helvalmat, brutet tak belagt med enkupiga betongpannor. En invändig ombyggnad utfördes 1937 efter ritningar av Sture Holmer.

Karaktärsdrag
- Byggnadens volym med gatufasadens frontespis, balkong och terrass
- Byggnadens fasad av locklistpanel med indelningar, omfattningar och gesimser
- Fönsterindelningen med ursprungliga fönster med stående poster och tät spröjsning
- Det helvalmade, brutna sadeltaket med enkupiga takpannor
- Trädgårdens begränsning mot gatan bestående av granitfundament och järnrörsräcke samt inskriftssten om att Ingsberg tidigare låg här

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning
Denna byggnad är ett exempel på en villabyggnad i ett tämligen välbevarat och enhetligt småhusområde.

952 Ingsbergs herrgård

Queckfeldtsgatan 110, fastighet Skansen 4
Klass: 2 - Särskilt värdefull bebyggelse (PBL 8 kap 13 §)

Ingsbergs herrgård tillkom genom säteribildning 1660 och ingick då i överstelöjtnanten David Dachsbergs godskomplex. Gården som före sin säterifrihet hette Ingarp kan tidigast beläggas 1502. Dachsberg som residerade på Mölnahult i Byarums socken och Grimsberg i Norra Solberga socken bodde endast kortare perioder på Ingsberg. Efter hans död 1667 ärvdes säteriet av dottern Elsa Beata gift med hovrättsassessorn, sedermera hovrådet, Gustav Queckfeldt som genom markförvärv och torpetableringar utvidgade herrgårdens ägor och ekonomiska bärkraft. Säteriet stannade i den Queckfeldtska släktens ägo fram till mitten av 1760-talet. Då tillföll det löjtnanten Carl Jacob Götherhielm genom giftermål med Hedvig Juliana Queckfeldt. Efter makens död gifte Hedvig om sig med Carl Bernhard Gripensköld som 1794 blev ägare till Ingsberg. Efter ett flertal försäljningar under 1790-talet förvärvade vice häradshövdingen och postinpektorn Anders Sjölin herrgården 1802. Under 1800-talets första decennier utvecklade Sjölin Ingsberg till ett storskaligt mönsterjordbruk, med hjälp av stora sjösänknings- och dikningsprojekt samt nyodling och röjning av tidigare mossmarker och nya ängsmarker. Han införde för tiden moderna brukningsmetoder, bland annat med salpetergödning.

Själva herrgården omdanades även under Sjölins ledning. Den nuvarande mangårdsbyggnaden uppfördes 1805 och ersatte då den äldre sätesbyggnaden. Även helt nya och för tiden rationella ekonomibyggnader uppfördes. Kring mangårdsbyggnaden anlades en stor trädgård om fyra tunnland med frukt- och bärodlingar samt en infartsallé med lövträd längs den gamla landsvägen (nuvarande Queckfeldtsgatan). Den nya ståtliga karaktärsbyggnaden vid Ingsberg utformades enligt rådande sengustaviansk stilriktning. Bostadsvåningen restes på en hög köks- och ekonomivåning i sten vilket gav byggnaden ett storslaget intryck. Fasaderna med en rytmisk indelning i pilastrar och ett med en fronton betonat entréparti reveterades för att ge intryck av sten även om stommen var timrad. Taket

var brutet med valmade gavelspetsar enligt det sena 1700-talets ideal. Interiören fick en för tidens lantliga herrgård ovanligt påkostad planlösning med dubbla filer kring en korridor.

I mitten av 1870-talet förvärvades fastigheten av den Barkerydsfödde Sven Magnus Svensson som gjort en förmögenhet som plantageägare i Nordamerika. På Ingsberg iordningställde han en bekväm bostad åt sin åldrande mor Margareta Andersdotter. Han lät renovera den då otidsenliga huvudbyggnaden i schweizerstil. Fasaderna mot infartsvägen (söder och väster) kläddes med fasadpanel i pärlspont dekorerad med lövsågade fönsteromfattningar och taklister. En hög öppen veranda byggdes vid huvudentrén och frontonen försågs med kryspröjsat fönsterparti. Efter Margareta Andersdotters död 1894 styckades fastigheten i fem mindre egendomar i samband med arvsskiftet. Under 1910- och 20- talen kom herrgårdens forna ägor att avsöndras som nya villatomter och inkorporeras i den expanderande staden. Ingsberg såldes 1929 till Sällskapet för kristerlig kärleksverksamhet, som lät inrätta barn- och mödrahem efter ritningar av länsarkitekten Malte Erichs. Till mödrahemmet anlades en kökträdgård med odlingssängar i rader direkt norr om huvudbyggnaden. Denna fick ersätta delar av den vid tiden igenvuxna prakträdgården i formell stil. På 1970-talet övergick den forna herrgården i kommunal ägo och kom att nyttjas som lågstadieskola. Idag har herrgården en privat ägare.

Vy mot byggnadens baksida.

Karaktärsdrag
- Byggnadens volym med frontespiser och veranda
- Fasaden av puts respektive fasspontanel med vertikala pilastrar som indelning
- Fönster av fyrluftstyp med högt placerad tvärpost och en spröjs i de nedre bågarna
- Byggnadens brutna sadeltak med takpannor och takkupor
- Byggnadens höga sockel med puts
- Den omgivande parken med gräsmattor och en del träd

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning
Ingsbergs huvudbyggnad är en exteriört välbevarad herrgårdsbyggnad, som är en betydelsefull del av stadens historia.

953 Hagerénska villan

Ingsbergsgatan 23, fastighet Hemgården 25
Klass: 3 - Särskilt allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap 17 §)

Stationsskrivare Severus Nylin lät 1935 uppföra Nässjös första monteringsfärdiga hus. Byggmästare var Sven Gustavsson. I 1935 års Borohuskatalog kallades huset ”Riddargården” och var ritat av Tage Kjellberg 1932. Huset har ett 20-talsklassicistiskt utseende med runda träkolonner, som bär upp en tempelgavelformad baldakin över entrén, kraftiga vitmålade hörnbrädor och ett valmtak med avrundade takkupor i alla fyra väderstreck. Huset i 1½ våning ger ett gediget villaintryck med fasader i gulmålad locklistpanel och tvåluftsfönster med jalusiliknande fönsterluckor. År 1954 köptes huset av överläraren och kommunalpolitikern Algot Hagerén (1890–1974) och hustrun Selma, som bodde kvar i huset till sin död 1993. Huset har stort värde som välbevarat exemplar av ett tidigt monteringsfärdigt hus och det har genom åren blivit pietetsfullt restaurerat.

Karaktärsdrag
- Byggnadens volym med entréns portik och skärmtak
- Fasad av locklistpanel
- Fönsterindelningen med fönster med mittpost utan spröjsning
- Byggnadens helvalmade tak med takpannor och en mindre takkupa i alla väderstreck
- Trädgårdens gräns mot gatan bestående av en stenmur

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning
Denna byggnad är ett välbevarat och tidigt exempel på ett monteringsfärdigt kataloghus.

954a Bostadshus Björkdungen

Ingsbergsgatan 15A , fastighet Björkdungen 18
Klass: 4 - Allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap 17 §)

Detta är ett exempel på den traditionalism som blev vanlig under 1950-talet i kontrast till den tidiga modernismen. Detta tvåfamiljshus ritades av Sture Holmer 1951. De rundade balkongerna skjuter ut ur långsidan och omfamnar husets västra hörn. Arkitekten laborerar också med ett asymmetriskt burspråk och olika fönsterformer som ett sätt att liva upp fasaderna.

Karaktärsdrag
- Byggnadens volym med balkonger (med plåträcken) och burspråk
- Fasaden av gult schatterat tegel
- Fönsterindelningen med enluftsfönster
- Byggnadens sadeltak

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning
Detta flerbostadshus är, tillsammans med grannhuset, ett välbevarat exempel på 1950-talets traditionalism.

954b Bostadshus Björkdungen

Ingsbergsgatan 15B , fastighet Björkdungen 17
Klass: 4 - Allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap 17 §)

År 1954 lät guldsmed Gustav Elfström uppföra en originell villa, ritad av Nässjös förste stadsarkitekt Edward Stenlåås. Grundplanen tar sin utgångspunkt i den gängse rektangulära, men åt gatan byggdes en stor förlängning av vardagsrummet. Åt gården gjordes en liknande förlängning av bottenvåningen så att en köksentré och en större köksdel skapades. En gavel är försedd med en lång balkong med ett räcke av plåt och smide. Entrén åt gatan ligger skyddad av utbyggnaden och har till skillnad från husets gula tegel vitkalkats och försetts med en kopparbaldakin. Även takkuporna är klädda i koppar.

Karaktärsdrag
- Byggnadens volym med burspråk
- Fasaden av gult schatterat tegel respektive vit slätputs
- Fönsterindelningen, huvudsakligen med enluftsfönster
- Byggnadens sadeltak med takpannor och kopparklädda takkupor

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning
Detta bostadshus är, tillsammans med grannhuset, ett välbevarat exempel på 1950-talets traditionalism.

957 Område Sörängens folkhögskola

Rågången 4, fastighet Folkhögskolan 2
Klass 2 - Särskilt värdefull bebyggelse (PBL 8 kap § 13)

Stora porten, byggnaden närmast i bild är grindstugan.

Landstingets folkhögskola räknar sina anor från 1876 då den inrymdes på en gård i Västhorja by utanför Värnamo. År 1897 kom den till Nässjö och inrymdes i det då nybyggda kommunalhuset vid Stadsparken. År 1915 flyttade man till det nuvarande området och blev känt som Sörängens folkhögskola med landstinget som huvudman. Sörängens folkhögskola är ett folkhögskolekomplex, som omfattar en större kringbyggd gård om fem byggnader grupperade runt skolans vårdträd, en ek. Stockholmsarkitekten John Åkerlund (1884–1961) fick 1912 i uppdrag att skapa en anläggning med tydlig småländsk karaktär. Skolhuset, matsalsbyggnaden, elevhemmet, rektors- och lärarbostadshuset samt vaktmästarbostaden stod färdiga att tas i bruk 1915. John Åkerlund kom även i fortsättningen att rita samtliga nybyggen och om- och tillbyggnader vid Sörängens folkhögskola fram till 1947. Husen uppfördes i två våningar med fasader av rödfärgad locklistpanel och taktäckning av rött tegel. Åkerlund ritade dessutom såväl fast inredning, väggfasta bänkar, skåp och dylikt, som det lösa möblemanget. I matsalens högre mittparti, med ett så kallat fjärdingstak, finns stora målningar av konstnären Simon Gate (1883–1945), främst känd som glaskonstnär verksam vid Orrefors under åren 1916-37.

Lilla gården, med vävstugan och husmodersskolan (Lillängen), tillkom 1925 söder om matsalsbyggnaden. Vävstugan har ett enda fönsterband i fasaden av rödfärgad liggande, profilerad fasspontpanel. Lillängen ser ut som en traditionell parstuga i två våningar med rödfärgad locklistpanel och rött tegeltak. Efter ombyggnaden på 1940-talet kom huset att enbart inrymma bostäder. Som avgränsning mellan stora och lilla gården fungerar den öppna gången mellan skolhuset och matsalen, med de karaktäristiska kolonnparen som bär upp en flack taköverbyggnad. Elev- och lärarbostaden Björkängen, belägen längst i söder, byggdes 1936. Den stora skolhusbyggnaden brann delvis ner 1940 och året efter färdigställdes den vinkelställda tillbyggnaden i tegel, vilken idag innehåller bland annat aula, bibliotek och gymnastiksal. År 1947 färdigställdes Granängen som ligger mellan Björkängen och Lillängen. Det är en tegelbyggnad i två plan i funkisstil där fasaderna har en

rosafärgad slät puts. Intill denna sluter två flyglar om 1½ våning. Efter 1980 års renovering fungerar Granängen som skolans kursgård. På området finns även Svältan, som är en torpstuga som flyttades från Hamnaryd 1926. Vidare finns Gläntan som byggdes i elevförbundets regi 1931. En ny byggnad tillkom 2003 och denna placerades mitt emot Granängen. Byggnaden är till för estetutbildning och har särskilt anpassats för detta ändamål. Arkitekt var Thomas Spjuth, Nässjö, och byggnaden erhöll kommunens byggnadspris 2003.

Karaktärsdrag
- Folkhögskoleområdets struktur och disposition
- Byggnadernas volymer
- Fasaderna av trä respektive tegel
- Fönsterindelningen, i många fall med ursprungliga fönster i olika format
- Byggnadernas tak med olika utformning
- Skolområdets park med stenmuren mot gatan, damm med mera

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning
Anläggningen är ett välbevarat och gott exempel på en tidig folkhögskola med en tämligen konsekvent genomförd, successiv utbyggnad under 1900-talets första hälft med välkända upphovsmän.

Rektorsexpeditionen.

Granängen.

Björkängen.

Del av skolbyggnaden.

959 Portalen vid Folkets park

Queckfeldtsgatan, fastighet Folkets park 1
Klass: 3 - Särskilt allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap 17 §)

Nässjö Folkets park tillkom 1907 då arbetarungdomar flyttade en dansbana till området mellan Queckfeldtsgatan och Skogsvägen. Den originella entrén mot Queckfeldtsgatan murades upp 1917. Ungefär vid samma tid tillkom en dansrotunda, som fick tak 1928. En teaterbyggnad uppfördes 1931. En restaurangbyggnad inköptes från Industri- och hantverksmässan 1922 i staden men revs i slutet av 1980-talet. Omkring 2015 revs alla byggnader inom parken för att ersättas av bostäder, men portalen mot Queckfeldtsgatan bevarades.

Karaktärsdrag
- Byggnadens volym
- Utsidorna av fältsten samt spritputsade blinderingar
- Tornens tak av falsad kopparplåt

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning
Entrébyggnaden är en rest av Folkets park och ett ovanligt byggnadsverk.

960 BRF Hammaren

Södra Allén 29 A-F , fastighet Hammaren 13
Klass: 2 - Särskilt värdefull bebyggelse (PBL 8 kap 13 §)

HSB:s och Nässjös första bostadsrättsförening. Denna anläggning utgörs av tre trähus i två våningar av stående plank där fabriksfärdiga väggblock monterades på plats. Fasader utgörs av spontpanel och fönster med ovanligt späda omfattningar. Ytterdörrarna är i original och försedda med karosseripanel. Balkongerna har fronter av ursprunglig sinuskorrugerad plåt. Sadeltaken har takpannor. Exteriörerna är hållna i en återhållsam funktionalistisk stil med en ovanlig typ av fasadpanel för denna tid. Husen uppfördes 1944 efter ritningar av HSB-BORO, Stockholm, och ligger grupperade på en liten höjdplatå med utsikt över Adela udde i Handskerydssjön.

Karaktärsdrag
- Byggnadernas volymer utan inbyggnad av balkongerna
- Fasaderna med hyvlad spontpanel
- Fönsterindelningen där flertalet fönster är ursprungliga
- Ytterdörrarna som är ursprungliga, glasade och klädda med karosseripanel
- Balkongerna med sinuskorrugerade fronter
- Byggnadernas tak belagda med röda takpannor
- Byggnadernas socklar med spritputs

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning
Anläggningen är ett gott och ovanligt välbevarat exempel på en bostadsanläggning utformat av ett nationellt arkitektkontor.

961 Flerbostadshus i Kosmos/Orion

Södra Koltorpsgatan 36, Koltorpsplan 2, 4, 6, Hagtornsgatan 2, 4, 6, Södra Skogsvägen 11, 13, fastighet Kosmos 1, 3, Orion 5, 6, 7
Klass: 4 - Allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap 17 §)

Detta bostadsområde är uppfört under åren 1965–70 efter ritningar av HSB:s Riksförbunds Arkitektkontor. Området innehåller ca 190 lägenheter fördelade på sju trevåningsbyggnader, ett åttavåningshöghus och en affärsbyggnad i ett plan. Byggnaderna är iögonfallande placerade i förlängningen av Koltorpsgatan och således med balkonger i sydvästläge. När man når området från staden profilerar sig höghuset och affärsbyggnaden mot besökarna. Från höghuset utgår också ett genomgående gångvägssystem, från vilket man kan nå alla byggnader. Fasaderna är klädda med gult tegel, men kring fönstren finns dels släta partier med vitaktig ädelputs dels partier i fönsterbanden med profilplåt. Samtliga byggnader har platta tak. Tidstypiska entrédörrar finns vid samtliga entréer. Balkongerna har förändrats nyligen.

Karaktärsdrag
- Byggnadernas volymer
- Fasaden med olika material och kulör
- Fönsterindelningen där flertalet fönster ligger i fönsterband
- Byggnadernas plana tak med takkanter av kopparplåt

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning
Anläggningen är ett gott exempel på ett större bostadsområde utformat av ett nationellt arkitektkontor som en del av Miljonprogrammet.

962 Skogskyrkogården

Isåsavägen 23, fastighet Skogskyrkogården 1
Klass: 2 – Särskilt värdefull bebyggelse (PBL 8 kap 13 §)
Klass: 1 – Kyrkliga kulturminnen (KML 4 kap)

Tidigt under 1940-talet beslutades att en helt ny kyrkogård, med kapellkrematorium, skulle anläggas vid stadsdelen Handskeryd strax utanför Nässjö tätort. Uppdraget att rita den nya kyrkogården gick till den dåvarande stadsarkitekten Vilhelm Ahlsén, och Skogskyrkogården stod klar att tas i bruk sommaren 1947. Planerna omfattade även utrymme för ett krematorium, placerat centralt på kyrkogården, men detta ingick inte i den första etappen. Inför den planerade kapell- och krematoriebyggnaden anordnades en begränsad arkitekttävling 1956–57, och efter denna gick uppdraget till professor Sven Ivar Lind, Stockholm. Krematoriekapellet på Skogskyrkogården kunde invigas 1962. Samtidigt uppfördes klockstapeln nordost om kapellet.

Skogskapellet är uppfört av Helsingborgstegel med vita fogar och granitsockel som harmonierar med den naturpräglade kyrkogården. Invändigt är murarna tunt slammade och fönsteröppningarna vidgar sig in mot kyrkorummet där en vävnad av Alf Munthe, Leksand, dominerar. Vävnaden var utställd på Nationalmuseum 1961 och i samband med detta belönades konstnären med Eugen-medaljen för sin textilkonst. Som motpol finns i vapenhuset ett glasfönster, Det himmelska Jerusalem. Det är skapat i arkitekturglas av konstnären Pär Andersson, Bromma. Det ursprungliga krematoriet har efterhand alltmer börjat tjänstgöra som småkyrka och de båda kyrkklockorna ringer numera nästan lika ofta till högmässa som till griftefrid. Kyrkogården är omgärdad av en gräsbevuxen mur av natursten.

Karaktärsdrag – Skogskyrkogården
- Samspelet mellan mellan byggnaderna och närmiljöns planteringsstruktur och markbeläggning

Karaktärsdrag - Skogskapellet
- Byggnadens strama och minimalistiska uttryck
- Restriktiva dekorerade tegelfasaden
- Släta övergångar mellan fasad och fönster samt dörrar
- Högkvalitativt val av material exteriört och interiört
- De strategiskt placerade fönstren
- Byggnadens utformning och volym
- Det flacka taket med takpannor

Förändringar av byggnaderna och begravningsplatsen kan kräva tillstånd från länsstyrelsen.

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning
Skogskyrkogården är ett exempel på den typ av begravningsplatser som skapades under 1940-talet. Skogskapellet anses vara en av Sven Ivar Linds främsta verk med högkvalitativt val av material exteriört och interiört. Byggnaden är ett representativt exempel på stram kyrklig arkitektur byggd under 1960-talet som genomgått få förändringar.

963 Område Åkershäll

Hornsgatan 1, Åkerhällsvägen 1, 3, 4, 6, Vattenverksgatan 2, 4, 6, 8, 10, fastighet Sluttningen 1, Vallen 3
Klass: 4 - Allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap 17 §)

Detta välplanerade och trafikseparerade bostadsområde ritades av byggmästaren i Malmö, Eric Sigfrid Persson och hans medhjälpare Svenivar Ekstrand, och uppfördes 1946–1949. Området bestod ursprungligen av fem hästskoformade hyreshus i tre våningar och två större och tre mindre radhus i ett plan. Flerbostadshusen har fasader klädda med plåt, medan radhusen har fasader av locklistpanel. Samtliga byggnader har sadeltak med takpannor. Utöver bostadsbebyggelsen finns komplementbyggnader för bland annat soprum och cykelförvaring.

Husen grupperar sig i sluttningen ner mot Handskerydssjön. Den socialt medvetne borgmästaren August Johnson var drivande i byggnadsprojektet och målet var att motverka den bostadsbrist som fanns i staden. Totalt skapades ca 250 lägenheter, främst tvåor och treor. I och kring bostadsområdet fanns affärer. En renovering med tilläggsisolering på 1980-talet innebar att fasaderna kläddes in med ljus profilplåt. Ett av hyreshusen i nordvästra hörnet revs i början av 2000-talet.

Karaktärsdrag
- Flerbostadshusens volymer med hästskoform vända mot sjön
- Radhusens volymer med fasadförskjutningar
- Byggnadernas övergripande fönsterindelning
- Byggnadernas flacka sadeltak med takpannor
- Den öppna närmiljön med gräsytor i allt väsentligt utan avgränsningar i form av staket eller häckar

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning
Denna bebyggelsemiljö är ett mindre välbevarat exempel på ett större bostadsområde från den tidiga efterkrigstiden gestaltat med stor anpassning till läget.

964 Åkersborg

Ambjörngatan 7, fastighet Vallen 4
Klass: 4 - Allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap 17 §)

Ålderdomshemmet Åkersborg uppfördes 1926 efter ritningar av arkitekten Johan Lagerström. Huset är uppfört av rödbrunt tegel i två våningar. Källarvåningen har en kraftig sockel av murad fältsten. Flertalet fönster är av tvåluftstyp med två spröjsar i varje båge. Ingångarna är markerade med kraftfulla omfattningar. En av de ursprungliga ingångarna mot sydväst är borttagen så att fasaden inte längre är symmetrisk. Byggnaden har ett sadeltak belagt med tvåkupiga takpannor. Taket är försett med rundade takkupor av plåt. Invid den äldre byggnadskroppen finns en tillbyggnad från 1958 efter stockholmsarkitekten Eric Schuverts ritningar. Läget gör att huset har ett mycket stort miljövärde, och det är ett landmärke i denna del av staden.

Karaktärsdrag
- Byggnadens volymer utan utskjutande delar (mer än tre balkonger) och sekundära takkupor
- Fönsterindelningen med fönster av tvåluftstyp med två spröjsar i varje båge
- Sadeltaket belagt med takpannor och försett med enstaka, ursprungliga takkupor

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning
Denna byggnad är ett välbevarat exempel på en påkostad vårdbyggnad från tiden för etableringen av den moderna omsorgen.

965 Ambjörngården

Hornsgatan 2, fastighet Ambjörngården 2
Klass: 4 - Allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap 17 §) Skydd: q i Stadsplan

Mangårdsbyggnaden, foto Peter Karlsson.

Den gamla gårdsanläggningens huvudbyggnad är ett bostadshus, en så kallad tvillingstuga från omkring 1800 i två våningar, med fasader i faluröd locklistpanel. Flertalet fönster är av tvåluftstyp med två spröjsar i varje båge. Byggnaden har ett sadeltak med tvåkupigt tegel. Byggnaden vilar på en sockel av fältsten. Invid står en så kallad enkelstuga i två våningar från 1800-talets senare hälft. Byggnaden har en fasad av locklistpanel, som strukits med röd slamfärg. Flertalet fönster är igenbommade. Framsidans öppna veranda är delvis hopfallen, liksom ostfasadens köksfarstu. Byggnaden har ett sadeltak belagt med takpannor. På tomten står även ett garageuthus. Fastighetsgränser och huvudbyggnadens läge stämmer med laga skifteskartan från 1849, vilket kan tyda på att den uppförts före 1849. Gårdens byggnader brandförsäkrades år 1900 av lantbrukaren F. Pettersson och i handlingarna anges att byggnadsåret för tvillingstugan är okänt, men att skafferitillbyggnaden på baksidan var från 1880 och verandan på framsidan från 1892. Enkelstugan kallades i försäkringsbrevet ”flygelboningshus” och anges vara uppfört 1874. När samme ägare försäkrade anläggningen 1909 titulerades han bankdirektör. Då försäkrades även villan strax söder om den nuvarande tomten. Villan kallades ”Corps de logis” och angavs vara uppförd 1909. Ambjörngården har namn efter en lagläsare, mäster Ambjörn, som levde 1555–1630 och bodde på Åkers gård. Ambjörngårdens tvillingstuga är troligen den äldsta bevarade byggnaden inom Nässjö stad.

Karaktärsdrag
- Bostadshusens volymer med i två våningar
- Bostadshusens röda fasader med locklistpanel
- Bostadshusens fönsterindelning med huvudsakligen tvåluftsfönster med två spröjsar i varje båge
- Byggnadernas sadeltak med takpannor
- Den inhägnade närmiljön med gräsytor och enstaka träd

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning
Denna bebyggelsemiljö är ett bevarat, men delvis förfallet, exempel på en typ av bebyggelse som tidigare kunde finnas inom det som senare skulle bli Nässjös stadsområde efter järnvägens ankomst.

966 Vattenreningsverket

Vattenverksgatan 5, fastighet Vattenverket 1
Klass: 4 - Allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap 17 §)

Vattenverkets första utbyggnad ägde rum åren 1910–1911 efter förslag av Allmänna Ingenjörsbyrån i Stockholm. Pumpstationen, som är den första byggnaden inom vattenverksområdet, har en röd tegelfasad och vilar på en granitsockel. Söderfasaden har fyra smala fönsterpartier med smårutor, som går genom hela bottenplan. Gavelspetsen däröver är rikt dekorerad. Strax intill pumphuset finns en röd plåthuv på ett betongfundament. Detta är ett minne från en av de ursprungliga grundvattenbrunnarna, från vilka vatten togs vid vattenverkets start.

Karaktärsdrag
- Byggnadernas volymer från olika tider
- Byggnadernas övergripande fönsterindelning
- Byggnadernas takformer med olika takmaterial

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning
Vattenreningsverket är ett exempel på en kommunalteknisk anläggning med lång kontinuitet.

967 Tobaksmonopolet

Mellangatan 2, Fiskaregatan 1, 3, 5, fastighet Rosenborg 8
Klass: 4 - Allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap 17 §)

Svenska Tobaksmonopolets cigarettfabrik uppfördes år 1945 efter ritningar av Tobaksmonopolets egen arkitekt Emil Lindqvist. Fabriken består av en sammansatt fabriksbyggnad, panncentral, förrådsskjul och garage. Fasaderna består av gult tegel och socklarna utgörs av formgjuten betong. Fabriken har en accentuerad entré omgiven av huggen granit samt en mur av gult tegel, formgjuten betong och trådstängsel runt omkring. Sverige införde tobaksmonopol 1915. Under andra världskriget var tobaksvaror ransonerade. Kanske kan upphävandet av ransoneringen 1945 och etableringen av fabriksanläggningen i Nässjö kopplas till varandra. Monopolet att importera och sälja tobak hävdes 1961. År 1967 upphävdes även tillverkningsmonopolet, vilket ledde till hårdnande konkurrens och framtvingade rationaliseringar. Detta borde vara huvudanledningen till att företagets verksamhet i Nässjö avvecklades vid denna tid och produktionen och maskinerna flyttades till annan ort.

Karaktärsdrag
- Fabriksbyggnadens sammansatta volymer
- Fasaderna med gult schatterat tegel
- Byggnadernas fönsterindelning
- De flacka taken
- Den öppna närmiljön med muren mot bland annat Mellangatan

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning
Denna byggnadsmiljö är ett exempel på en större fabriksanläggning från den tidiga efterkrigstiden med omsorgsfullt utarbetad gestaltning.

969 Stolfabriken

Mellangatan 21, Fabriksgatan 1, 3, 5, fastighet Pinnstolen 1
Klass: 4 - Allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap 17 §)

Nässjö Stolfabrik, som grundades av Per Johan Andersson 1870, är Nässjös första större industri. Byggnaden från 1882 är uppförd av rött tegel i tre våningar. Fasaderna är pilasterindelade med stora, höga bågformade fönster. Byggnaden kompletterades vid sekelskiftet med ett maskinrum för en ångmaskin. År 1932 ombyggdes den till nuvarande form. Skorstenen har oktagonal form med utsmyckad krona och är ovanlig med hänsyn till höjd och utformning. Skorstenen restaurerades 2001 med stöd från länsstyrelsen. Fabriken kom att få stor betydelse för Nässjö och stadens framväxt, med den dominerade fabriksbyggnaden och den höga skorstenen. Tillverkningen av pinnstolar var mycket framgångsrik och företaget blev Nordens största. Företaget hade som mest 155 anställda och producerade pinnstolar ända fram till 1992.

Karaktärsdrag
- Byggnadskropparnas sammansatta volymer
- Den mångsidiga skorstenen av rött tegel
- Fasaden av bland annat rött tegel
- Den övergripande fönsterindelningen
- Den bevarade ångmaskinen

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning
Fabriksanläggningen är Nässjös första större industri och en direkt följd av tillkomsten av järnvägen. Ångmaskinen är av särskilt stort värde.

970 Villa Åkerslund

Elmgatan 1A, fastighet Åkerslund 3
Klass: 4 - Allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap 17 §)

Denna villa i två våningar, troligen tidigare backstugan Åkerslund, uppfördes omkring 1900. Byggnaden har gul locklistpanel och vita omfattningar och knutar. Byggnadens sadeltak är belagt med tvåkupiga tegelpannor. Huvudingången omges av en öppen veranda.

Karaktärsdrag
- Byggnadsvolymen i två våningar med öppen veranda
- Fasaden av locklistpanel med hörnbrädor och omfattningar
- Fönsterindelningen med tvåluftsfönster med två spröjsar i varje båge
- Byggnadens sadeltak belagt med tvåkupiga tegelpannor

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning
Byggnaderna är exempel på bostadsbebyggelse strax utanför stadsområdet och med anknytning till industriell verksamhet.

972 Anneforskyrkogården

Anneforsvägen 31, fastighet Anneforskyrkogården 1
Klass: 2 - Särskilt värdefull bebyggelse (PBL 8 kap 13 §)

Kyrkogårdens äldsta del togs i bruk 1902 då Nässjö vuxit så att man inte längre kunde belasta kyrkogården vid Nässjös gamla kyrka. När den nya kyrkan inne i tätorten uppfördes 1908–09 anlades ingen kyrkogård där eftersom markförhållandena inte tillät detta och kyrkan hade en tämligen central placering. Gravkapellet tillkom 1924 och är ritat av stockholmsarkitekten Anders Roland. Några år senare utvidgades kyrkogården mot öster och norr. På 1970-talet skedde en utvidgning mot väster då också klockstapeln och minneslunden tillkom. En rad av Nässjös bemärkta män och kvinnor ligger här begravda. Påkostade minnesvårdar över källarmästaren Carl Peterson och donatorn Maria Malmberg är resta väster om kapellet.

Karaktärsdrag

- Den varierande planteringsstrukturen och markanläggningen
- Kapellets centrala placering i mitten av kyrkogården och volym
- Kapellets utmärkande höga spira, vitputsade fasad med dörrar och portar i trä och små fönster med spröjs

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning

Anneforskyrkogården är ett gott exempel på en stadsnära begravningsplats med ovanligt stort inslag av högresta gravstenar. Kapellet är i allt väsentligt oförändrat och av hög arkitektonisk kvalitet.

973a Område Runneryd

Norråsagatan 27, 29, 31, 42, 44, 46, Sturegatan 30, 32, 36, 38, fastighet Lokföraren 6, Semaforen 1, 2, 3
Klass 2 - Särskilt värdefull bebyggelse (PBL 8 kap § 13)

Bostadsområdet Runneryd uppfördes 1949–53 och utformades av malmöarkitekten Eric Sigfrid Persson tillsammans med medhjälparen Svenivar Ekstrand. Sammanlagt byggdes här 562 lägenheter, de flesta om 2 eller 3 rum och kök. Projektet var en betydelsefull kommunal insats för att bygga bort efterkrigstidens bostadsbrist. Utmed Norråsagatan placerades åtta vinkelbyggda trevåningshyreshus, fyra på var sida. Ytterligare fyra likadana hus placerades utmed Sturegatan och vinklarna på samtliga 12 hus öppnar sig åt söder, där de sammanhängande balkongerna löper horisontellt längs fasaderna. Två av husen mot Sturegatan har rivits under senare år. Husen har fasader av gult respektive rött schatterat tegel, men sydfasaderna med balkonger har ljus slätputs. Källarvåningarna är höga och inrymmer exempelvis tvättstugor och i några fall affärslokaler. Butiksfasaderna är av puts eller plattor av travertin. Byggnaderna har sadeltak belagda med betongpannor. Liksom i det intilliggande radhusområdet var tanken att markområdet kring bostadshuset skulle vara öppet och utan avskiljande staket, vilket ändrats i något fall. Inom området finns även en samtida elstation av gult tegel.

Karaktärsdrag
- Byggnadskropparnas volymer i tre våningar
- Fasaden av rött tegel respektive ljus slätputs
- Fönsterindelningen med enluftsfönster
- Balkongernas räcken av stål och brädor
- Franska balkonger med stålräcken

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning
Höghusbyggnaderna är exempel på det omfattande bostadsbyggande som pågick strax efter andra världskriget.

973b Område Runneryd

Norråsagatan 38-40, Hembygdsgatan 15-17, fastighet Slöjan I
Klass 2 - Särskilt värdefull bebyggelse (PBL 8 kap § 13)

Ett radhusområde beläget i kvarteret Slöjan med fyra längor grupperade i sluttningen ner mot Hembygdsgatan. Radhusen är ett exempel på en utformning som byggmästaren Eric Sigfrid Persson utarbetade och som uppfördes först i Malmö, men senare även i bland annat Huskvarna och Nässjö. Två av radhuslängorna i 1½ våning och de två andra i en våning. Fasaderna är av rött fasadtegel respektive ljus puts. Fönstren är av metall och av okänd ålder. Byggnaderna har flacka sadeltak belagda med enkupiga betongpannor. En bärande tanke beträffande markområdet var att det inte skulle delas in med staket eller häckar, utan ha en mer öppen karaktär.

Karaktärsdrag
- Byggnadslängornas volymer med förskjutningar sinsemellan
- Fasaden av rött tegel och puts
- Fönsterindelningen med ospröjsade fönster
- Balkongerna med karakteristiska, lutande räcken av trä
- Byggnadslängornas sadeltak belagda med tegelpannor
- Byggnadslängornas socklar av puts

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning
Radhuslängorna är välbevarade exempel på ett säreget och högkvalitativt bostadsbyggande med ett par paralleller i landet.

974 Slottet

Brinellgatan 13, fastighet Slottet 1
Klass: 3 - Särskilt allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap 17 §)

Det så kallade epidemisjukhuset är en institutionsbyggnad i klassicerande herrgårdsstil. Byggnaden har hög sockel, ett markerat entréparti med tvådelad trappa upp till en stram portal med glasade dörrar i en bred tvåvåningsfrontespis. Vindsvåningen har takkupor symmetriskt placerade i det brutna mansardtaket med tegelpannor. Flertalet fönster och ytterdörrar är ursprungliga. Byggnaden vilar på en sockel av gjuten betong som behandlats med krysshammare. Huset uppfördes 1923 efter ritningar av arkitekt Sven Torgersruud, Linköping. Stommen utgörs av tegel, som slätputsats med hörnkedjor och gesimser. Efter att epidemisjukhuset lagts ned 1953 har det använts för olika vårdfunktioner.

Karaktärsdrag
- Byggnadens volym med frontespiser och takkupor
- Slätputsfasaden med hörnmarkeringar och gesimser
- Fönsterindelningen med originalfönster av trä
- Entréerna med yttertrappor och ursprungliga ytterdörrar
- Det brutna sadeltaket belagt med takpannor

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning
Byggnaden är ett välbevarat exempel på en vårdinrättningsbyggnad från 1900-talets första hälft.

975 Område Täppan

Gränsgatan 12, 14, 16, 18, 20, 22, 24, 26, 28, 30, fastighet Täppan 33-43
Klass: 4 - Allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap 17 §)

Denna radhuslänga uppfördes 1968 efter ritningar av HSB:s Riksförbund. De tio enheterna är placerade i kraftig lutning och således förskjutna i höjdled och även placerade i 45 graders vinkel mot gatan. Respektive hus har två våningar, mörkrött fasadtegel och platt tak. Bostäderna har halvplansförskjutna våningsplan. Miljonprogrammet genomfördes mellan 1965 och 1975 och avsåg även småhusbebyggelse. Detta är ett exempel på gruppbebyggelse, som anpassats till terrängen.

Karaktärsdrag
- Byggnadernas volym med platta tak och öppna balkonger
- Tegelfasaderna samt balkongernas puts
- Fönsterindelningen med fönster av trä

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning
Byggnaderna är välbevarade exempel på småhusbebyggelse från Miljonprogrammet med god terränganpassning.

976 Hembygdsparken

Gränsgatan 36-Norråsagatan, fastighet Runneryd 1:1
Klass: 3 - Särskilt allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap 17 §)

Vy över parken med krogen, gästgivaregården, scenen och saluboden.

Nässjö hembygdsförening bildades 1916 och i början av 1920-talet upplät staden ett område kring det dåvarande vattentornet till hembygdspark. Till platsen flyttades 1922 en sydgötisk ryggåsstuga, ursprungligen från Landeryds socken, Hallands län, vilken hade använts som serveringslokal vid Hantverks- och industriutställningen samma år. År 1927 kom "Bysse-Brittas" enkelstuga med ryggås från Kohult, Svenarums socken. Tvillingstugan från Stora Tofta i Flisby socken flyttades 1931, Ödestugu prästgård 1933, Grimsbergs herrgårdskrog från N. Solberga socken 1937, ladugården från Lövhult 1938 och banvaktsstugan från Gamlarp 1939. Till Turist- och hembygdsmässan 1939 uppfördes en kaffestuga som 1953 ersattes av Gästgivaregården. Stugan flyttades då till sin nuvarande plats intill Stinsbostaden och utbyggdes till brand- och metallfabriksmuseum. År 1951 hitflyttades saluboden från Hånger socken och 1953 återuppförde man Esperyds gästgivargård, en framkammarstuga från 1700-talets slut. Stinsbostaden (1864) flyttades från sitt ursprungsläge mitt i kvarteret Linden genom Nässjös gator upp till hembygdsparken 1957. Den senast uppförda byggnaden i hembygdsparken är en scenbyggnad som var klar 1998.

Karaktärsdrag
- Byggnadernas placering i relation till varandra på en upphöjning centralt i Nässjö stad
- Variation av byggnadstyper med olika funktioner

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning
Platsen uppvisar en bred variation av äldre bebyggelse som presenterar bebyggelse som kan historiskt återfinnas i Nässjö kommun.

Gästgivaregården.

Toftastugan.

977 Vattentornet

Gränsgatan 36, fastighet Runneryd 1:1
Klass: 4 - Allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap 17 §)

Nässjös ingenjörsritade vattentorn uppfördes 1963 strax bredvid det gamla vattentornet, uppe på höjden i hembygdsparken. Det gamla vattentornet, som uppfördes 1910, revs inte långt efter invigningen av det nya tornet. Vattentornet är en av Nässjös höjdbyggnader och därmed en viktig del för stadens karaktär. I tornet har hembygdsföreningen inrett ett kulturhistoriskt museum och överst i tornet har man en hänförande utsikt över Nässjö. Det har sedan uppförandet fått stå relativt orört och är därmed ett bra exempel på en ingenjörsritad kommunalteknisk byggnad.

Karaktärsdrag
- Byggnadens volym och runda form
- De nakna tegelfasaderna
- Stöttepelarna som ser ut att bära upp hela tornet

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning
Vattentornet är ett relativt orört och bra exempel på en ingenjörsritad kommunalteknisk byggnad, som dessutom är viktig för stadens karaktär.

978 Lägenhetshus Torsgatan

Torsgatan 20, fastighet Vägbron 12
Klass: 4 Allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap 17 §)

Lägenhetshuset på Torsgatan 20 uppfördes 1958 och innehåller sex lägenheter. Fasaden är slätputsad och målad i för tiden typisk färgskala, med enluftsfönster i symmetrisk placering. Entrén i mitten av gatufasaden skjuter ut från övriga huset, och trappuppgången på insidan av byggnaden lyses upp av stora fönster. På husets baksida finns två stora takkupor. På kortsidan har byggnaden en trekantig, utskjutande del med balkonger. Under byggnaden finns garage, dit man kommer via en nedfart från Queckfeldtsgatan. Runt om byggnaden finns flertalet träd, samt ett omgärdande staket med betongstolpar.

Karaktärsdrag
- Byggnadens volym med de utskjutande partierna och den slätputsade fasaden
- Den symmetriska fönsterindelningen med enluftsfönster
- Garaget under byggnaden med tillhörande nedfart
- Sadeltaket med tegelpannor, takkupor och skorsten
- Trädgården med träd och staket

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning
Lägenhetsbyggnaden är ett exempel på ett välbevarat funktionalistiskt flerbostadshus som kan sägas vara typisk för byggnader från samma tidsperiod.

979 Allianskyrkan

Skolgatan 8, fastighet Trasten 4
Klass: 3 - Särskilt allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap 17 §)

Allianskyrkan uppfördes 1972 av Svenska Alliansmissionen. Ritningarna utfördes av arkitekt Ludvig Seda, Värnamo. Byggnadskomplexet ligger centralt i staden och består av en del som inrymmer den kyrkliga verksamheten och en del med bostadslägenheter. Fasaderna utgörs av mörkrött tegel och byggnaden har ett flackt motfallstak. Centralt i anläggningen är Stora och Lilla salen där båda har synliga stombalkar av betong. Utöver dessa finns stora utrymmen för aktiviteter och samlingar.

Karaktärsdrag
- Byggnadens blockformade volym
- Den röda tegelfasaden
- Fönsterindelningen, exempelvis de stora, regelbundna fönstren mot Skolgatan
- Ädelträdörrarna till församlingslokaler och trapphus
- De indragna balkongerna med fronter av plåt
- Stora salen med dess fasta inredning

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning
Anläggningen är ett exempel på en modern, multifunktionell byggnad i kvartersmiljö åt en frikyrkoförsamling.

980 Frälsningsarmén

Kapellgatan 12, 14, 16, Brogatan 5, fastighet Dalen 1
Klass: 4 - Allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap 17 §)

Frälsningsarméns byggnad uppfördes 1993 efter ritningar av Lennartssons Arkitektkontor, Nässjö, genom Mats Tellgren. Byggnaden kombinerar församlingens verksamhetslokaler med dess äldreboende. Att byggnadskroppen vid gatukorsningen inrymmer något speciellt markeras i fasadstenens mönstermurning. För övrigt är fasaderna klädda med fasadsten i två olika brungula kulörer och ger intryck av att vara ett sedvanligt flerbostadshus.

Karaktärsdrag
- Byggnadens volym i allmänhet, men särskilt hörnpartiet mot väster
- Fasaden av fasadsten och särskilt markeringen vid gatukorsningen
- Den övergripande fönsterindelningen
- Stora salen med dess fasta inredning

Kulturhistorisk bedömning och karakterisering
Anläggningen är ett exempel på en modern, kvartersintegrerad byggnad åt en frikyrkoförsamling.

981 Affärs- och bostadshus

Gustavsbergsgatan 9, fastighet Nymfen 1
Klass: 3 - Särskilt allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap 17 §)

Detta bostadshus med butikslokaler i bottenvåningen, kallat för Axialund, ritades 1924 av Gustaf Ruthér. Byggnaden inrymde mindre lägenheter och en butik. Byggnaden är uppförd i två våningar med fasader av spritputs med vissa slätputsade markeringar. Fönstren, som är ursprungliga, är av två- respektive treluftstyp med högt placerad tvärpost. Ingångsporten mot Gustavsbergsgatan är särskilt omsorgsfullt utformad med portal och intilliggande småfönster.

Karaktärsdrag
- Byggnadens volym
- Spritputsfasaderna med slätputsade partier
- Den huvudsakliga fönsterindelningen med de ursprungliga träfönstren
- Sadeltaket med tvåkupiga takkupor

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning
Byggnaden är ett välbevarat exempel på en klassicistisk byggnad som gestaltningsmässigt hör ihop med bebyggelsen i kvarteret Pan.

982 Kvarter Trädgården

Hembygdsgatan 11, 13, Norråsagatan 32, 34, 36, fastighet Trädgården 11
Klass: 4 - Allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap 17 §)

Dessa flerbostadshus ritades 1954 av arkitekt Svenivar Ekstrand, Malmö, i en tidstypisk modernistisk stil. Fasaderna är putsade och avfärgade i vitt och grönt. Fasadernas balkonger betyder mycket för exteriörernas uttryck. Dessa är rundade och har räcken av sinuskorrugerad plåt. Mitt för balkongdörrarna finns en öppning i plåtträcket där det i stället finns ett räcke av stående järn. Byggnaderna har sadeltak belagda med röda takpannor. Ursprungligen stod en länga även utefter Trädgårdsgatan. Vid den senast genomförda renoveringen var åtgärderna visserligen genomgripande, men arbetena utfördes med anpassning till den ursprungliga stilen.

Karaktärsdrag
- Byggnadernas volymer i 2½ våning
- Fasaderna av puts
- Balkonger med sinuskorrugerad plåt och öppningar framför balkongdörrarna
- Den övergripande fönsterindelningen med stora ospröjsade fönster
- Byggnadernas sadeltak belagda med takpannor
- Byggnadernas socklar av puts

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning
Byggnaderna är exempel på efterkrigstidens och folkhemmets ökande bostadsbyggande.

983 Hotell Högland

Storgatan 31, Esplanaden 2, 4, Järnvägsgatan 26, fastighet Blomberg 1
Klass: 4 - Allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap 17 §)

På denna tomt låg under lång tid hotell Continental, vilket efter hand blev omodernt. Därför startades ett kommunalt bolag som skulle skapa ett nytt hotell vid Esplanaden. Planerna samordnades med exploateringen av kvarteret Linden mittemot. Byggnationen föregicks av en arkitekttävling med ett 25-tal deltagare. Tävlingen vanns av arkitekterna Ulf Snellman och Tore Forsman i Stockholm. Hotell Högland invigdes 1964. Under åren har hotellbyggnaden förändrats en hel del. Högdelens exteriör är exempelvis förändrad genom att de horisontellt markerade fönsterbanden ersatts av rektangulära fönster. Delar av den ursprungliga kakel-/klinkerbeklädnaden har också ersatts av plåtmoduler.

Karaktärsdrag
- De sammansatta byggnadskropparnas olika volymer
- Fasadernas olika material, såsom sprit- och slätputs, grovhuggen granit, ursprungliga brungröna kakelplattor, blåa kakelplattor (till större delen ersatta av formpressad plåt) med mera
- Den huvudsakliga fönsterindelningen

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning
Hotellbyggnaden är ett uttryck för Nässjö som ett kommunikationsnav där järnväg, stationshus, järnvägens ekonomibyggnader och det uttrycksfulla Hotell Högland samverkar.

984 Nya Sparbankshuset

Stortorget 4, Rådhusgatan 23, fastighet Banken 3
Klass: 3 - Särskilt allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap 17 §)

Detta bankhus ritades av arkitekt Sven Vejde vid Sparbanksfrämjandets arkitektkontor 1968 för Jönköpings läns sparbank. På tomten låg tidigare ett hus från 1903 som var ritat av August Atterström och inrymde fotoateljé på vinden.

Karaktärsdrag
- Byggnadens varierande volym
- Fasaderna med finhuggna granitskivor, grovt krysshamrad granit och svart urbergsbergart
- Den regelbundna och rytmiska fönsterindelningen
- Det glasade trapphuset
- Överbyggnadstaket över trottoaren

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning
Byggnaden är ett välbevarat och frapperande exempel från centrumomvandlingens tid där fasaderna utformats med påkostade material.

985 Gamla apoteket

Stortorget 3, Postgatan 8, fastighet Renen 2
Klass: 3 - Särskilt allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap 17 §)

Denna byggnad är ritad 1930 av arkitekten Elon Bernhard, Göteborg. Den omfattar både kvardröjande klassicerande stildrag från 1920-talet, men bär den tidiga modernismens signum i de ospröjsade fönstren. Byggnaden uppfördes bland annat för stadens apotek. Lägenheten en trappa upp om 8 rum och kök var den största, och omfattade rum även i gårdsflygeln. Övriga lägenheter var om ca 6 rum och kök. Byggnaden är uppförd av tegel i tre våningar med putsfasad. Exteriörens fönster är utbytta, men balkongernas dörrar är ursprungliga. Butiksdörren är sentida, men ingången till trapphuset har ursprungliga, glasade portar av trä. Byggnadens yttertak är ett flackt sadeltak belagt med falsplåt och försett med en markerad takfot. Byggnaden vilar på en sockel av huggen granit.

Karaktärsdrag
- Byggnadens volym med gårdsflygeln
- Putsfasaderna med återhållsam dekor
- Fönsterindelningen med ospröjsade fönster med mittpost
- Trapphusets ursprungliga, glasade ytterdörrar

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning
Byggnaden är ett exempel på ett affärs- och bostadshus uppfört i övergången mellan 1920-talsklassicism och modernism.

986 AB Eldon-verken

Egnahemsgatan 39, fastighet Arbetet 4
Klass: 3 - Särskilt allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap 17 §)

Byggnadskomplexet består av flera byggnadskroppar. Den del som ligger längst söderut uppfördes 1958–59 i två våningar efter ritningar av Byggnads AB Holmer & söner. Då hade ingenjören Gunnar Randholm just tillträtt som VD och han ledde arbetet med att etablera verksamheten i Runneryd. Tidigare hade fabriken legat i kvarteret Almenäs vid Fiskaregatan 4. År 1962 tillkom en del norr om den befintliga, vilken också var i två plan och ritad av Holmer & söner. Den senaste stora förändringen skedde 1964 när delarna mot sydväst och den stora gräsplanen fick sitt nuvarande utseende. Då byggdes de befintliga tvåvåningsbyggnaderna på med en respektive två våningar så att den nuvarande sydvästfasaden skapades. Direktionsvåningen låg på fjärde våningen som markeras med ett kopparklätt burspråk. Även denna gång gestaltades förändringarna av Byggnads AB Holmer & söner.

Karaktärsdrag
- Anläggningens volym särskilt mot sydväst och sydost
- Fasaderna av gult respektive rött tegel, särskilt mot sydväst och sydost
- Burspråket med kopparbeklädnad
- Fönsterindelningen med huvudsakligen enluftsfönster
- Entréerna mot sydväst med överbyggnader
- Sadeltaken mot sydväst och sydost med takpannor
- Den öppna gräsmattan framför huvudfasaden

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning
Anläggningen är välbevarad sedan dess första skeden och visar hur ett av stadens mest framgångsrika företag utvecklades.

987 Sänket 6

Mariagatan 43, fastighet Sänket 6
Klass: 4 - Allmänt bebyggelsevärde (PBL 8 kap 17 §)

Byggnaden är uppförd i 2½ våning med symmetrisk fasad. Bottenvåningen har spritputs och kvaderindelning, medan resten av fasaderna har slätputs. Flertalet fönster är sentida med högt placerad tvärpost. Mitt på gatufasaden finns en entré, två balkonger och en frontespis. Balkongerna har smidesräcken. Byggnaden har ett brutet tak belagt med falsplåt.
Byggnaden ritades 1915 av husritaren i Vetlanda, J Nikl. Norman, och byggdes om 1982.

Karaktärsdrag
- Byggnadens volym med ett betonat mittparti med balkonger och frontespis
- Fasaden med spritputs nedtill och slätputs upptill i rosa kulör
- Fönsterindelningen med fönster med högt placerad tvärpost
- Byggnadens brutna tak belagt med falsplåt
- Den låga slätputsade sockeln

Kulturhistorisk bedömning och värdebeskrivning
Byggnaden är ett exempel på ett äldre bostadshus i kyrkomiljöns absoluta närhet.